

ЖЕТА

ЧАСОПИС
7/145 вересень 2018

Львівської архієпархії Української греко-католицької церкви

«Хто правду чинить - іде до світла»
(від Івана 3,21)

«Господній Хрест піснями звеличаймо»: кілька слів про шанування чесного хреста

ЩО СИМВОЛІЗУЄ ХРЕСТ?

Хрест у старовинному світі був різновидом шибениці, на яку вшали для повільного конання засуджених на смерть. Страта на хресті була ганебною, а розп'ятий вважався останнім злочинцем. Однак Господь Ісус Христос своїм розп'яттям і смертю цілком перемінює суть цього «дерева ганьби», вчиняючи його подібним до райського Древа Життя. На хресті ми бачимо розп'ятого Любов, котра не знає меж, бачимо немовне Боже приниження, яке Він чинить для спасіння людей. Цього не могли збагнути Ісусові сучасники, які під хрестом насміхались із Нього, не можуть збагнути глибину Хресної Жертви численні глумителі християнства і в сьогоденні. Саме тому св. апостол Павло сміливо заявляє: «Ми проповідуємо Христа розп'ятого: ганьбу для юдеїв, і глупоту для поган» (1 Кор. 1, 23). Церква у хресті вбачає не ганебну шибеницю, а знак спасіння світу, символ всіх Божих спасительних діянь, котрі Господь звершує задля нас. Хрест для Церкви є знаменом славного Христового воскресіння, про яке не можна мислити окремо від Його страстей. Через хрест було відкрито двері раю і дароване вічне життя. Отже, все таїнство спасіння зображене у цьому єдиному символі хреста.

Св. Єфрем Сирін (IV ст.) говорить про святе древо: «Хрест – воскресіння мертвих. Хрест – надія християн. Хрест – жезл кульгавих. Хрест – потіха бідних. Хрест – скинення гордих. Хрест – надія безнадійних. Хрест – кермо для плаваючих. Хрест – пристань для гонених бурєю. Хрест – батько для сиріт. Хрест – потіха для терплячих. Хрест – охоронець для юнаків. Хрест – слава для мужчин. Хрест – вінець для старців. Хрест – невинність для дівичь. Хрест – хліб для голодних і джерело для спрагнених».

ЧИ ПЕРШІ ХРИСТІЯНИ ТАКОЖ ВШАНОВУВАЛИ ХРЕСТ?

Вшанування чесного хреста сягає самих початків християнської Церкви. Св. Павло свідчить: «Мене ж не доведи, Боже, чимсь хвалитися, як тільки хрестом Господа нашого Ісуса Христа, яким для мене світ розп'ятий, а я – світові» (Гал. 6, 14). Св. Юстин Філософ (II ст.) називає хрест найбільшим символом сили і влади Христової, а св. Іполит Римський (III ст.) – знаменом перемоги над смертю, котре носить на собі Церква. Церковні письменники Тертуліан та Оріген (II-III ст.) свідчать, що вже ранні християни часто робили на собі знак св. хреста, тобто хрестилися.

З ЯКОГО ЧАСУ

ПОЧАЛИ ВШАНОВУВАТИ ХРЕСТ?

Перші християни шанували зображення хреста таємно і не виставляли його напоказ, оскільки погани насміхались із такого, на їхню думку, шанування

шибениці. Знайдено карикатурні зображення Ісусового розп'яття з насмішливими для християн надписами. Ми стрічаємо зображення хреста у римських катакомбах, де віруючі таємно збирались на молитву. Часто ранньохристиянські поховання оздоблювались хрестом. Також зображення хреста було знайдено під час розкопок міста Геркуланум, котре у 79 році вкрила лава вулкану Везувій.

Шанування хресного древа, на якому було розп'ято Ісуса Христа, стало можливим аж у IV столітті. Згідно з переданням, після розп'яття Христового хрест було закопано на Голготі, а по зруйнуванні Єрусалиму у 70 році на місці цієї гори було зведено поганський храм. У 312 році візантійський імператор св. Константин Великий, тоді ще язичник, при підготовці до битви зі своїм ворогом Максентієм, побачив на небі знак хреста і напис «Цим переможеш!». Зобразивши хрест на своїх знаменах, він подолав вороже військо, а у 313 році дав християнам свободу віровизнання. Близько 326 року

його матір імператриця св. Єлена здійснила в Єрусалимі археологічні розкопки і знайшла животворяще хресне древо. З того часу почалося загальноцерковне почитання цієї великої святині, а частини чесного хреста розійшлися по цілому світі.

Цікаво, що вшанування хреста як символу християнства цілковито заперечила аж у XX столітті секта свідків Єгови.

В ЯКІ ДНІ У РОЦІ ВШАНОВУЮТЬ ХРЕСТ?

Головним святом вшанування хреста у Церкві візантійської традиції є Всесвітнє воздвиження чесного і животворящего Хреста Господнього (14/27 вересня), котре залічується до дванадцяти найбільших празників літургійного року. Свято обіймає собою дві історичні події: вже згадане віднайдення хреста св. Єленою і повернення святого древа імператором Іраклієм у VII столітті із перського полону. Особливістю богослужіння цього дня є обряд воздвиження (піднесення) чесного хреста, прибраного васильками і квітами, на всі чотири сторони світу, що є спомином про воздвиження чесного древа при його віднайденні. Після воздвиження хрест виставляють посеред храму для вшанування вірними.

Важливою пам'яттю хреста у церковному календарі є третя неділя Великого посту, котра носить назву Хрестопоклонної. Це святкування було встановлене на згадку про перенесення частини хресного древа (властиво, підніжжя) до Константинополя у VI столітті за імператора Юстина. Згодом вшанування хреста у середопістя набуло значення духовної підтримки для пошників на шляху до свята Воскресіння. Цього дня прикрашений васильками хрест також виносять для вшанування, але без обряду воздвиження.

Ще одним святом поклоніння хрестові є день Перенесення дров Чесного Хреста (1/14 серпня), котре співпадає із пам'яттю св. мучеників Макавейських та початком Успенського посту. Початки цього свята сягають IX століття, коли у Константинополі частину хреста з молитвами переносили по вулицях, щоби припинити епідемію та моровиці. Окрім вшанування чесного хреста, у цей день також відбувається мале водосвяття, яке традиційно пов'язують зі спомином про Хрищення Русі-України.

Цікавою хресною пам'яттю є свято Спомину явлення знамена Чесного Хреста в Єрусалимі (7/20 травня). Цього дня на небі над Святим Містом було видно хрест, який простягався від Голготи аж до Оливної гори. Про цю подію свідчить св. Кирило Єрусалимський (IV ст.).

Також особливими днями вшанування чесного хреста є середа і п'ятниця кожного тижня протягом усього року.

Іван Дутка, протосалт

Зустріч монашества Львівської архієпархії

4 вересня в Митрополичих палатах на Святоюрській горі відбулася зустріч монашества Львівської архієпархії. Очолив зустріч синкел у справах монашества Львівської архієпархії ерм. Юстин Бойко. Окрім богопосвячених осіб, до розмови долучилися і представники духовенства, зокрема, ректор Львівської духовної семінарії Святого Духа о. д-р Ігор Бойко та керівник прес-служби курії Львівської архієпархії о. Павло Дроздяк.

Метою зустрічі було обговорення питань можливої співпраці між монашими згромадженнями та Чинами і церковними структурами Львівської архієпархії УГКЦ. Відтак на закритій частині зустрічі присутні обговорили актуальні проблеми розвитку богопосвяченого життя у нашій Церкві.

Водночас співкоординатор фестивалю «Вітер-На-Дії» Орест Гевак запросив присутніх активно долучитися до «Духовного майданчика» молодіжної події.

Прес-служба Львівської архієпархії УГКЦ

У Львові освячено наріжний камінь під будову нового Храму

26 серпня владика Володимир, єпископ-помічник Львівської архієпархії, освятив наріжний камінь під будову нового храму Божого Провидіння Згромадження отців-оріоністів (м. Львів, вул. Авраама Лінкольна, 12).

Розпочалося свято Чиним благословення місця під будову майбутнього храму. Владика привітав численні зібраних парафіян з цим важливим моментом в житті парафії й закликав усіх ревно молитися за швидке спорудження святині. Після молитви святкування продовжилося на ганку монастиря отців-оріоністів, де усіх чекало частування, чай і солодкі напої, а також чудова жива музика, що творила неймовірну родинну атмосферу парафіяльного свята.

Прес-служба Львівської архієпархії УГКЦ

Блаженніший Святослав у Патріаршому соборі благословив греко-католицьку молодь з Яворова

30 липня Патріарший собор Воскресіння Христового відвідали діти з міста Яворів, де зустрілися з Отцем і Главою УГКЦ Блаженнішим Патріархом Святославом.

Предстоятель УГКЦ розповів дітям про історію київського християнства і, зокрема, про Патріарший собор УГКЦ у столиці: «У 2005 році Блаженніший Любомир переносить осідок Глави нашої Церкви зі Львова до Києва. Тому ви приїхали до центру не тільки як до столиці нашої держави, але і до столиці Української Греко-Католицької Церкви. Я думаю, що це було дуже важливе повернення до джерел, яке зробив Блаженніший Любомир», – зазначив Патріарх.

Ведучи далі, Глава УГКЦ звернув увагу, що Патріарший собор має особливу архітектуру: «Він не подібний на класичні види наших храмів. Тому, що Блаженніший Любомир мав таку думку: «Ми будемо наш Собор для майбутнього, а не для минулого». Собор має відображувати сучасність і має вписуватись у архітектуру міста», – наголосив Блаженніший Святослав.

Після цього паломники спільно перейшли у крипту Патріаршого собору, де спочиває тіло Блаженнішого Любомира. Там вони молитвою вшанували пам'ять покійного.

На завершення Предстоятель УГКЦ побажав їм гарної екскурсії містом Києвом та

уділив архиерейське благословення. «Бажаю вам Божого благословення та цікавого часу, щоб ви повернулись додому не тільки з гарними фото у соціальній мережі, але і з незабутніми враженнями, які залишаться у вашому серці назавжди», – побажав Глава Церкви.

Разом із прочанами у Києві побував і їхній настоятель, парох храму великомученика Юрія УГКЦ м. Яворова о. Володимир Гавриленко. Як розповів священник, він спеціально організував заохочуючу поїздку до столиці для парафіяльної молоді, яка брала активну участь у житті парафії.

Прес-служба Київської архієпархії УГКЦ

Рукоположення у священство Романа Гаранджі

27 серпня Преосвященний владика Володимир, єпископ-помічник Львівської архієпархії, рукоположив нового ієрея. Новим священником Львівської архієпархії став отець Роман Гаранджа, доктор з історії Церкви. Ця подія відбулась під час Архиерейської Божественної Літургії в Архикафедральному соборі св. Юра у Львові.

В своєму слові Преосвященний владика заохотив новопоставленого священника гідно нести ярмо Христове, але не самому, а разом з Ісусом Христом.

Після богослужіння новопоставлений ієрей уділив усім охочим своє перше ієрейське благословення.

Прес-служба Львівської архієпархії УГКЦ

Митрополит Ігор відвідав м. Пустомити

8 серпня Високопреосвященний владика Ігор, Архієпископ і Митрополит Львівський, відвідав з душпастирським візитом парафію Успіння Пресвятої Богородиці в м. Пустомити з нагоди престольного празника. Для спільноти парафії візит архиєрея

був справжньою радістю, котра по-особливому прикрасила празничний день для усього містечка. Владика зустрічали у чудових вишиваних строях діти та молодь, які супроводили свого духовного батька до середини храму.

Ще однією радістю для парафіян було нагородження о. Юрія Чудяка, адміністратора храму, декана Пустомитівського і синкела Львівської архієпархії у справах духовенства, золотим нагрудним хрестом з прикрасами, право носити який ієрей отримав зі свого уряду синкела.

Після Божественної Літургії діти парафії чудовими білосніжними трояндами подякували владіці за душпастирський візит та архиерейське благословення.

Прес-служба Львівської архієпархії УГКЦ

Владика Володимир освятив новий престіл в струтинському храмі

28 серпня Преосвященний владика Володимир, єпископ-помічник Львівської архієпархії, відвідав парафію Успіння Пресвятої Богородиці в с. Струтин Золочівського району Львівської області з нагоди престольного празника. Перед Архиерейською Божественною Літургією владика звершив Чин освячення нового престолу, в який заклали мощі блаженного священномученика Миколая Чернецького.

На завершення святкового моління адміністратор парафії о. Іван Медвідь подякував владіці за душпастирський візит до Струтина та освячення нового престолу для храму.

Прес-служба Львівської архієпархії УГКЦ

Круглий стіл на тему: «Особливі історії особливої молоді»

27 серпня відбувся круглий стіл на тему: «Особливі історії особливої молоді. Успіхи, поразки, виклики», який організував БФ «Карітас-Львів» УГКЦ. Розмовляли, ділилися досвідом і шукали вирішення проблем представники влади, Церкви, благодійники та волонтери організацій, що допомагають молоді з особливими потребами та їхнім батькам.

В круглому столі взяв участь також єпископ-помічник Львівської архієпархії владика Володимир. Архієрей говорив про турботу Церкви за осіб з особливими потребами, наголосивши, що Церква часто є місцем, де створюються спільноти, які займаються з молоддю з особливими потребами; Церква – це всі небайдужі християни, які разом збираються, щоби творити милосердя. Також Церква як інституція дбає про духовний провід осіб з особливими потребами, їхніх родичів, а ще нерідко мусить дбати і про матеріальну складову допомоги.

Прес-служба Львівської архієпархії УГКЦ

Празник на львівській парафії Володарки України

26 серпня Преосвященний владика Володимир, єпископ-помічник Львівської архієпархії, відвідав з душпастирським візитом парафію Пресвятої Богородиці – Володарки України (м. Львів, вул. Новознесенська, 34) в день престольного празника, який ця парафія відзначає традиційно в останню неділю серпня. Тут владика звершив Архієрейську Божественну Літургію, під час якої звернувся до парафіян і прихожан храму з духовним словом.

У відповідь парох о. Зіновій Хоркавий подякував владіці за батьківську опіку над вірними архієпархії, рівно ж за те, що розділив зі спільнотою парафії радість престольного празника.

На завершення моління духовенство та присутні віряни обійшли хресною ходою храм, під час якого священники окроплювали усіх святою водою й уділяли мирування.

Прес-служба Львівської архієпархії УГКЦ

Львів'яни долучилися до Всесвітньої молитви за Україну

У День Незалежності, 24 серпня, львів'яни звершили спільну молитву за Україну. Вже традиційно на проспекті Свободи перед пам'ятником Тарасові Шевченку духовенство різних конфесій та численні вірні молилися акафіст до Пресвятої Богородиці, який співом супроводила Державна академічна хорова капела «Дударик». Усі спільно просили Богородицю про ласку і мир для нашого краю. Диригував художній керівник капели «Дударик» Дмитро Кацал.

Відтак о 18:00 присутні на святі долучилися до Всесвітньої синхронної молитви за Україну, соборно виконавши духовний гімн України «Боже великий, єдиний».

У цьому унікальному проекті взяли участь українці з 27 країн світу, одночасно співаючи молитву у понад ста різних локаціях. Для максимальної синхронізації організатори узгодили час виконання відповідно до часових поясів країн-учасниць, а також запропонували ноти єдиного зразка, що опубліковані в українській Вікіпедії.

До проекту долучилися численні церковні хори, професійні та аматорські колективи в Україні, а на поселеннях – церковні громади та парафіяльні спільноти УГКЦ.

За повідомленням Мирона Максимішина, співголови «Львівського християнського екуменічного братства», та за матеріалами «Духовної величі Львова»

Святкування Дня Незалежності України

В День Незалежності України Преосвященний владика Володимир, єпископ-помічник Львівської архієпархії, звершив Архієрейську Божественну Літургію в намірі за Україну та весь наш народ. У своєму пастирському слові архієрей наголосив на тому, що сьогоднішній день є для кожного українця святковим днем, що в цей день маємо святкувати, а не працювати! Адже хто його буде святкувати, якщо не ми?!

Після завершення Божественної Літургії усі заспівали молитву «Боже великий, єдиний...». Відтак владика звершив поминальну панахиду за всіх, хто віддав своє життя за незалежність нашої Батьківщини.

Прес-служба Львівської архієпархії УГКЦ

На Личаківському кладовищі молитовно вшанували пам'ять Героїв України

23 серпня, в День державного прапора, на Личаківському цвинтарі вшанували пам'ять новітніх Героїв України.

До поминального віча долучилися представники влади, духовенство різних конфесій, військовослужбовці та активна громадськість. Очолив молитву Преосвященний владика Володимир, єпископ-помічник Львівської архієпархії.

Джерело: «Духовна велич Львова»

Призначено нового економа Львівської архієпархії

15 серпня іменовано нового економа Львівської архієпархії УГКЦ. Відтепер це служіння буде виконувати о. Володимир Ольшанецький, адміністратор парафії Всіх Святих Українського Народу м. Львова. А о. Богдана Котлінського, який досі сповнював уряд виконуючого обов'язки економа Львівської архієпархії, переведено на уряд помічника економа Львівської архієпархії.

Також того дня зі служіння економа Львівської духовної семінарії Святого Духа було відкликано о. Андрія Грицайка; натомість виконувачем обов'язків економа семінарії призначено піддиякона Ігоря Дудича.

Нехай Господь допомагає у здійсненні нового служіння на славу Божу та благо Церкви!

Прес-служба Львівської архієпархії УГКЦ

В Івано-Франківську відкрили дитячий садочок під покровом св. Герарда

Освячення і відкриття дитячого садка «Телесик» відбулося в парафії Матері Божої Неустанної Помочі в Івано-Франківську в неділю, 2 вересня. Небесним покровителем цього дошкільного закладу став святий Герард.

Після освячення ігумен монастиря о. Андрій Цікало, редемпторист, подякував усім добродіям і парафіянам, які долучилися до побудови садка своєю працею та пожертвами. Святкування продовжили молодь і діти парафії, які підготували до цього торжества свою мистецьку програму.

На урочистостях побував і мер міста Руслан Марцінків, який також сприяв відкриттю садочка.

Західне бюро «Живого ТБ»

У Зарваниці освятили «Український Єрусалим»

27 серпня Блаженніший Святослав, Отець і Глава УГКЦ, здійснив Чин освячення унікального комплексу «Українського Єрусалима» в Марійському духовному центрі в Зарваниці. В освяченні взяв участь хранитель Святої Землі о. Франческо Паттон, ЧБМ, який привіз камінь із Гробу Господнього. Свята реліквія буде вмонтована в копію споруди в Зарваниці.

Блаженнішого Святослава вітав збір архиєреїв УГКЦ на чолі з Архієпископом і Митрополитом Тернопільсько-Зборівським Васиєм (Семенюком), близько ста священників та велика кількість вірних. Спочатку всі відвідали собор Зарваницької Матері Божої, де перед чудотворною іконою було відслужено молебень до Пресвятої Богородиці. Далі процесія під величний звук дзвонів попрямувала на вершину пагорба повз стації Хресної дороги, до місця освячення.

До унікального комплексу культових споруд Святої Землі, будівництво якого розпочалося влітку 2014 року, увійшли копія Гробу Господнього, Голгофа – гора, на якій розіп'яли Ісуса Христа, Оливний сад, де Ісус молився перед арештом, Сходи Покаяння (Святі сходи), якими Ісус Христос підіймався на суд до Пилата, купіль Ветезда, де оздоровлювалися хворі, Левові (Ліонські) ворота та Вежа Давида.

«У цій хвилині на наших очах і нашими грішними руками здійснилося Боже діло. Ми сьогодні урочисто прикликали благодать Святого Духа для того, щоб освятити місце, яке є копією града Єрусалима, – місце, яке наш народ уже назвав Українським Єрусалимом, – зазначив Блаженніший Святослав. – Немає в Україні кращого місця, де вперше в історії нашої землі споруджений Український Єрусалим,

ніж у Зарваниці. Це місце, яке сам Господь через свою Непорочну Матір обрав як місце зустрічі з українським народом, що став Богом вибраний 1030 років тому, у Хрищенні святого рівноапостольного князя Володимира.

На завершення Глава Церкви зазначив, що «тут лунатиме молитва за мир в Україні, адже мир є даром, який свого часу Господь пошле нам за молитвами Божого люду». «Віримо, що від дня, коли ми поблагословили «Український Єрусалим», тут спочиває Боже ім'я», – сказав Блаженніший Святослав.

Оскільки проща відбулася з нагоди празника Успення Пресвятої Богородиці, то традиційно найчисельнішою була присутність вірних Коломийської єпархії УГКЦ на чолі з владикою Васиєм (Івасюком). Особливим гостем став владика Борис (Гудзяк), єпарх єпархії святого Володимира Великого в Парижі для українців візантійського обряду у Франції, країнах Бенілюксу та Швейцарії.

Після Вечірні із виставленням плащаниці, яка відбулася у соборі Зарваницької Матері Божої в каплиці біля парафіяльної церкви, та в соборі відбулися Архие-

рейські Божественні Літургії. Також вірні взяли участь у багатотисячній ході зі свічками до монумента Пресвятої Богородиці.

28 серпня владики о 7.30 на подіумі біля собору та о 9.00 в соборі Зарваницької Матері Божої звершили Архидієцью Божественну Літургію. Відтак відбулося освячення води та благословення прочан.

За матеріалами прес-служби Тернопільсько-Зборівської архієпархії

В УКУ спільно працюватимуть над «Стратегією-2025»

УКУ розпочав активну роботу з розробки нової стратегії університету «Стратегія УКУ – 2025». З цієї метою 14 вересня, в рамках «Днів УКУ», відбулася стратегічна сесія, де презентували поточний звіт по «Стратегії УКУ – 2020» і проект нової візії університету. Відбувся також спільний стратегічний аналіз та генерування нових стратегічних цілей у робочих групах, сформованих з представників різних напрямів роботи УКУ. Процес стратегічного планування УКУ буде тривати до березня 2019 року.

Основна мета стратегічного процесу – залучити широкую спільноту університету до обговорення і вимірювання майбутнього УКУ. Відтак 14 вересня в УКУ відбувся перший відкритий захід-обговорення стратегічних цілей нової стратегії. До участі у стратегічній сесії запрошують студентів, викладачів, працівників, сенаторів та жертводавців.

«Наш університет є плодом праці різних поколінь, різних професійних спільнот, церковного і світського середовищ, студентів, викладачів, працівників, жертводавців. УКУ буде тільки кращим, якщо уважно розпізнаватиме «знаки часу» і прислухатиметься, до чого готова спільнота, яка творить і вболіває за наш університет», – наголосує перший проректор УКУ Тарас Добко.

Одним із важливих елементів стратегічної сесії було напрацювання пропозицій у робочих групах. За одним столом зустрілися жертводавець, студент, викладач, сенатор, фінансист...

При формуванні нової стратегії враховують максимальну кількість важливих чинників, які сприяють, або ж перешкоджають розвитку університету. Ці аспекти обговорювалися на засіданнях робочої групи УКУ «Horizon Task Force», щоби проаналізувати й оцінити комплексне середовище, в якому доведеться жити УКУ.

За матеріалами: УКУ

У Відні представлено досвід служіння УГКЦ з метою збереження створіння

1 вересня у Відні відбувся міжнародний симпозіум під назвою «Відповідальність за створіння», який організувало Міжнародне соціально-екологічне об'єднання з такою ж назвою з нагоди Всесвітнього дня молитви за збереження створіння і 25-ї річниці свого екологічного служіння.

Ключовими темами обговорення стали актуальні екологічні проблеми, які є викликом для всіх без винятку учасників суспільного процесу. Учасники симпозіуму шукали відповідь на питання про спільний внесок для подолання екологічної кризи, жертвою якої вже нині стають мільярди людей.

Особливо акцентовано на ролі Церкви та християн у справі збереження Божого створіння. Професор моральної теології Мартін Лінтнер з Брессаноне (Італія) висвітлює богословсько-моральні аспекти відповідальності за створіння, а також основні аспекти католицького екологічного вчення й екуменічно-екологічного діалогу християнських Церков.

Професор Володимир Шеремета, керівник Бюро УГКЦ з питань екології, спираючись на досвід Української Греко-Католицької Церкви, у виступі «Екологічна діяльність як внесок Церкви для сталого розвитку» представив практичний вимір служіння Церкви для збереження створіння.

Родзинкою симпозіуму стала виставка «Відповідальність за створіння очима дітей Божих», на якій представлено кращі малюнки учасників Всеукраїнського екологічного конкурсу «Відповідальність за створіння», який з 2011 року щорічно організує Бюро УГКЦ з питань екології, маючи за мету плекання християнської відповідальності за Боже створіння – природу.

Завершився симпозіум екуменічним богослужінням в наміренні збереження створіння.

Інформаційна служба Бюро УГКЦ з питань екології

БФ «Карітас-Київ» організував інклюзивний табір «Я з тобою»

«Благодійний фонд «Карітас-Київ» організував унікальний табір – «Я з тобою». Ідея табору полягала в тому, аби створити інклюзивне середовище для дітей з особливими потребами, сприяти їхній соціалізації та навчитися досвіду їхнього прийняття», – повідомляє о. Роман Сиротич, директор БФ «Карітас-Київ».

Не таємниця, що ставлення до слабких і незахищених членів суспільства є показником його людяності. За даними Державної служби статистики України, на початок 2016 року загальна кількість людей з інвалідністю у нашій країні складала понад 557 тисяч, з них дітей з особливими потребами до 18 років – близько 145 тисяч. І ця кількість щороку зростає. Опитування показують недостатню толерантність до «не таких як усі» людей – на відміну від інших, більш цивілізованих країн. А тривалий військовий конфлікт на сході України ще більше відсуває на другий план питання допомоги, підтримки і захисту інвалідів на державному рівні.

В рамках програми «Об'єднуючи людей заради розбудови миру» тижневу реабілітацію в мальовничих Карпатах пройшли понад 60 осіб з різних регіонів України: сім'ї як з «особливими» дітьми, так і здоровими. У фокусі табору «Я з тобою» були не лише діти з інвалідністю, але й родини, в яких ті зростають, адже вони потребують комплексної психофізичної реабілітації.

Загалом участь у таборі взяли 63 особи, з них 36 дітей, троє – в інвалідних візках. Табір навчив дбати про те, щоб люди з особливими додатковими потребами відчували себе повноцінними членами суспільства, не лише безпосередніх учасників, але й представників туристичного і відпочинкового сектору.

БФ «Карітас-Київ» забезпечив реабілітацію супроводом психолога, реабілітолога, логопеда, масажиста, дефектолога та інших спеціалістів. Вони не лише займалися «особливими» дітьми, але й навчали усіх членів родини (батьків та здорових дітей), як надавати їм кваліфіковану допомогу та підтримувати повноцінний розвиток. Варто зазначити, що деякі спеціалісти і самі стали прикладом можливої самореалізації та соціалізації людей з інвалідністю, адже це вольові люди, здатні навчатися і працювати, якщо суспільство буде достатньо інклюзивним.

«Кожен з нас має навчатися милосердю, збільшувати своє серце, дружити з тим, від кого відвертаються інші, – розповідає керівник табору «Я з тобою» Яна Рожнятовська. – Бо всі ми можемо обдарувати один одного любов'ю. І часто найбільший дар дарують ті, хто, на перший погляд, нічого не має. Я сподіваюся, що кожен зможе побачити один в одному Людину, красу душі і образ Божий, зможе взяти руку іншого і сказати: «Не бійся, я з тобою, ти не самотній в цьому великому світі. І для нас нема нічого неможливого! А це значить, що варто жити, радіти, любити та надіятися!»

Окрім реабілітації, організатори також подбали про яскравий відпочинок учасників: екскурсії в Буковель, поїздки на джипах та квадроциклах, катання на конях, заняття ранковою гімнастикою, танці, кіноклуб, тематичні культурні вечори тощо. «Кожний ранок у таборі починався з якогось неймовірного відчуття свята, – ділиться враженнями одна з мам. – Дякуємо за можливість зануритися у неймовірний і безтурботний світ радості та щастя. У таборі ми втратили відчуття часу, і це круто!»

«Ми всі дуже різні, але нас усіх об'єднує турбота про майбутнє наших дітей. Важливо, щоб «особливі» діти і сім'ї, в яких вони ростуть, відчували підтримку суспільства у своїй біді та впевненість у завтрашньому дні. Навчитися бути толерантними українцям допомагає європейський досвід усунення фізичних і соціальних бар'єрів доступу людей з інвалідністю до усіх сфер життя. Дуже дякуємо за партнерство й за фінансову підтримку німецькому фонду «ChildFund Deutschland», завдяки якому вдалося зреалізувати цей табір», – підсумовує о. Роман Сиротич, директор «Карітас-Київ».

Прес-служба БФ «Карітас-Київ»

У Луцьку пройшла третя Всеукраїнська молитовна проща за узалежнених

1-2 вересня отці-василіяни спільно з Комісією у справах охорони здоров'я Луцького екзархату (голова – о. Леонід Григоренко, ЧНІ) уже втретє організували молитовну прощу за узалежнених до Луцького василіянського монастиря. Окрім місцевих вірних, у ній взяли участь прочани зі Львова, Ковеля, Рожищ, Тернополя, Ківерців, Павлово, Кам'яно-Каширського, Володимира-Волинського, Дубна, Івано-Франківська та інших міст.

Архиерейську Божественну Літургію на прощі очолив екзарх Луцький Йосафат (Говера) у співслужінні з ігуменом монастиря отці-василіяни о. Терентієм Цапчуком та іншими священниками.

Після Літургії відбулося соборування та водосвяття зі свічками на території мо-

настиря. Під час вечері військова кухня частувала прочан смачною кашею й чаєм, а монастирська кухня – запашною кавою.

Продовжилися молитовні чвання співаною вервицею, Хресною дорогою, молитвою перед Найсвятішими Тайнами. Під час спільної молитви своїми свідченнями з паломниками ділилися члени Спільноти Анонімних Алкоголиків та Ал-Анон. Вірні на прощі в Луцьку молилися, щоб допомогти людям із різними залежностями подолати їх і відновити образ Божої дитини. Завершилася проща Божественною Літургією, яку очолив о. Йосиф Будай, ЧСВВ.

Прочанські богослужіння супроводжував спів церковних хорів «Елеос» та Царіці Миру. Під час прощі вірні чисельно приступили до святих Таїнств Покаяння та Євхаристії.

Департамент інформації УГКЦ

Престольний празник у Чернівцях вперше святкували зі своїм єпископом

У Чернівцях, у катедральному соборі Успіння Пресвятої Богородиці, відбулося святкування престольного празника. Головний храм греко-католиків Буковини, який невдовзі відзначить 200-ліття, вперше святкував такий урочистий день зі своїм єпископом.

Святкову Божественну Літургію очолив владика Йосафат (Мошчич) у співслужінні з майже всіма священниками Чернівецької єпархії. Серед гостей були також ієреї та миряни з українських греко-католицьких парафій з Румунії та римо-католицьких громад Чернівців. Після молитви був зачитаний декрет Римської Апостольської

Столиці про надання Чернівецькій катедрі, в якій знаходиться чудотворна ікона Матері Божої «Надія безнадійним», привілею повного відпусту кожної третьої суботи місяця, на всі свята Пресвятої Богородиці та свято апостола Юди Тадея.

Напередодні свята львівські майстри іконопису на чолі зі Святославом Владикою завершили розпис стін святилища храму. Оскільки вітвар храму був повністю оновлений і ще не освячений, кожен учасник свята мав змогу зайти до вітвара, поклонитися плащаниці Богородиці та оглянути розпис.

Після водосвяття всі гості були запрошені до традиційних буковинських храмових частувань та співів, які супроводжував дует «Писанка».

Департамент інформації УГКЦ

У Самбірсько-Дрогобицькій єпархії завершився табір для дітей із прифронтової зони

Десятиденний відпочинок організували представники Самбірсько-Дрогобицької єпархії УГКЦ та волонтери Дрогобича. Цього літа у ньому взяло участь майже 70 дітей разом із педагогами зі шкіл сходу України.

Школярі зі Станично-Луганського району та м. Авдіївки приїжджають до Дрогобича не вперше. Такі зустрічі стали для міста вже традиційними. Проте цьогоріч приїхало найбільше дітей, що проживають на лінії зіткнення.

Метою табору було духовно-патріотичне виховання та організація дозвілля. Відбувався він у реколекційно-просвітницькому центрі «Еммануїл». Впродовж десяти днів діти брали участь у цікавих квестах, іграх, проявляли свої таланти та здібності. Спільно з учасниками табору працювали місцеві аниматори та семінаристи Дрогобицької духовної семінарії бл. свщчч. Северина, Якими і Віталія.

Вагомий вклад в організацію відпочинку гостей зі сходу внесли і місцеві волонтери, зокрема, Микола і Наталія Походжай. Завдяки їхній підтримці діти мали змогу побувати на екскурсії у Львові, отримати незабутні емоції на грандіозному концерті телепроєкту «Українська пісня/Ukrainian Song Project», що відбувався на «Арені Львів». Надовго залишаться в пам'яті і День українського прапора у Трускавці, де вони разом із місцевими мешканцями несли 26-метровий державний стяг, та сходження на гору Героїв Небесної Сотні, що у селі Довге Гірське. Додому їхали зі слезами на очах, адже за цей час усі учасники стали справді великою родиною.

Прес-служба Самбірсько-Дрогобицької єпархії

Молитися за африканську молодь закликав Папа протягом вересня 2018 року

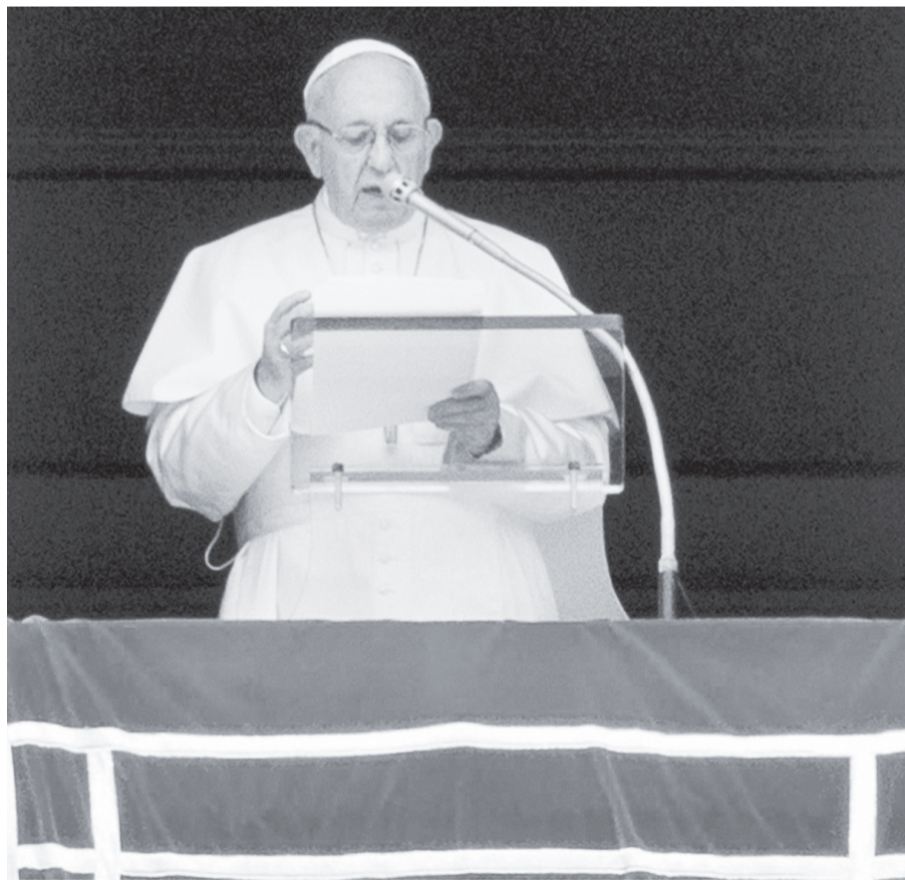
Молитись за те, щоб молодь африканського континенту мала доступ до освіти та роботи у своїй батьківщині – таке молитовне намірення запропоноване членам «Апостольства молитви» \ «Мережі молитви в наміреннях Папи» на вересень 2018 року.

Представляючи молитовне намірення, Святіший Отець стверджує: «Африка – це багатий континент, і його найбільшим, найціннішим багатством є молодь», – додаючи: «Вони повинні мати можливість вибирати між тим, щоб дозволити, аби їх подолали труднощі, або перетворити труднощі в можливості».

Папа Франциск вказує, що «найефективнішим способом допомоги їм у цьому виборі є інвестування в їхню освіту». Святіший Отець запитує: «Якщо молоді люди не мають можливості освіти, то яке майбутнє вони можуть мати?» – і заохочує: «Молімося за те, щоб молодь африканського континенту мала доступ до освіти та роботи в своїх країнах».

За матеріалами: «Vatican News»

Папа закликає до дипломатичного вирішення ситуації в Сирії

2 вересня Глава Католицької Церкви звернувся із закликом запобігти гуманітарній катастрофі в сирійській провінції Ідліб. «Як це не боляче, але й надалі віють вітри війни і надходять тривожні повідомлення про загрозу можливої гуманітарної катастрофи в дорогій Сирії, в провінції Ідліб», – сказав Папа Франциск після проказування молитви «Ангел Господній» у неділю, 2 вересня, додаючи: «Знову звертаюся із палким закликом до міжнародної спільноти та всіх учасників цих подій застосовувати засоби дипломатії, діалогу та переговорів, шануючи міжнародне гуманітарне право, щоб зберегти життя цивільного населення».

За матеріалами: «Vatican News»

Папа отримав у подарунок скутер «Vespa», який передав на діла милосердя

У першу неділю вересня Папа Франциск отримав незвичайний подарунок. У проказуванні молитви «Ангел Господній» 2 вересня брали участь члени клубу «Vespa nel Tempo» – шанувальники модельного ряду скутерів «Vespa» італійського виробника «Piaggio». Перед тим, як промовити до прочан з вікна Апостольського палацу, Святіший Отець зійшов на подвір'я, щоби поспілкуватися з представниками клубу.

«Це подарунок, який ми мусли зробити для Папи», – так президент «Club Vespa nel Tempo» пояснив ідею подарувати Святішому Отцеві оригінальну модель скутера 1971 року випуску. Пофарбований у білий колір, цей транспортний засіб отримав спеціальний номерний знак VF362918, що розшифровується як Бергольйо (B) – Франциск (F) – рік народження (36) – дата зустрічі (2.9.18). Папі вручили також білий шолом з його гербом.

В церемонії взяв участь кардинал Конрад Краєвські, Папський роздавач милостині, якому Святіший Отець передав цей подарунок, що призначатиметься для діл милосердя і, вірогідно, буде проданий на аукціоні.

Загалом до Риму прибули приблизно 640 представників 77 клубів з різних кінців світу, що брали участь в Другому Міжнародному з'їзді «Roma Caput Vespa». Запаркувавши свої скутери на території Ватикану, вони взяли участь в молитві «Ангел Господній», після проказування якої Святіший Отець звернувся до них з окремим привітанням.

За матеріалами: «Vatican News»

Папа закликав підприємців до відповідальності за створіння

1 вересня Папа Франциск прийняв на аудієнції групу підприємців, які брали участь у дводенному (1-2 вересня) «Римському форумі» – зустрічі, присвяченій темам захисту довкілля і сталого розвитку. Звертаючись до підприємців, Папа Франциск висловив схвалення з приводу того, що саме у Всесвітній день молитви в наміренні піклування про сотворений світ вони проводять ініціативу, присвячену роздумам та обговоренню тем, запропонованих енциклікою «Laudato si'».

Звертаючись до учасників зустрічі, Святіший Отець закликав їх наслідувати св. Франциска з Ассізі, спрямовувати економічну діяльність на служіння людині та допомогу найбіднішим країнам. Цитуючи енцикліку, Святіший Отець вказав на постать св. Франциска як взірцевий приклад «піклування про те, що є слабким, та цілісної екології, прожитої з радістю й автентичністю» (Енци. Laudato si', 10). «Для св. Франциска, – зауважив він, – кожен контакт з конкретними людьми й речами ставав зустріччю із Творцем. З його віри в Бога походила його місія на користь справедливості, миру й пошани до створіння».

«Кожен з нас несе відповідальність за інших і за майбутнє нашої планети, – вів далі Папа. – Так само економіка повинна служити людині, а не визискувати її та обкрадати її ресурси». Він додав, що завдяки використанню технологій та ресурсів ми повинні допомагати найбіднішим країнам «стати на шлях відновлення і сталого та цілісного розвитку».

На завершення Папа Франциск висловив побажання, аби «люди нашого часу, визнаючи себе синами і доньками Бога-Творця, що є на небесах, дедалі більше і конкретніше сприяли тому, щоб усі могли користуватися цінними ресурсами землі». Його Святість запропонував учасникам зустрічі робити свій внесок у цю діяльність, закликаючи на них та на їхню працю Господне благословення.

За матеріалами: «Vatican News»

Церква в Австралії дає відповідь на урядові рекомендації щодо зловживань

30 серпня австралійські єпископи й представники чернечих інститутів дали відповідь на «Рекомендації» Королівської комісії щодо запобігання сексуальним зловживанням серед неповнолітніх. На думку католицької спільноти, уряду і громадськості, йдеться про «важливий крок».

Єпископська конференція Австралії спільно зі Спільною католицьких богопосвячених осіб країни оприлюднила відповідь Королівській комісії з питань інституційної відповіді на сексуальні зловживання. На 57 сторінках документу, який підписали єпископ Марк Колерідж, голова австралійського єпископату, та сестра Моніка Каванаг, голова Спільної католицьких богопосвячених осіб Австралії, представники Церкви пункт за пунктом відповідають на рекомендації комісії.

Відповідь розпочинається подякою як Королівській комісії за її служіння, так і постраждалим від зловживань, які відважно виступили з заявами. «У них та в їхніх сім'ях ми щиро і відверто просимо прощення і знову зобов'язуємося робити все можливе для того, аби загоїти рани зловживань і вчинити Церкву безпечним місцем для всіх», – читаємо у заяві.

В документі також виразно зазначається, що Єпископська конференція Австралії та Спілька католицьких богопосвячених осіб країни не виступають від імені всієї Католицької Церкви.

З 380 рекомендацій Королівської комісії 47 були прийняті, 1 не була прийнята, 13 – передано на розгляд Апостольської Столиці, 1 – взято до уваги для подальшого розгляду, 5 – прийняті як принципи, 12 – підтримані, і ще одна – підтримана як принцип. У відповідь на всі прийняті і підтримані рекомендації, в документі вказується також на те, яким чином вони вже діють у місцевій Церкві, на те, що церковні інституції дотримуватимуться будь-якого майбутнього законодавства, або що вже впроваджують відповідні стандарти, рекомендовані комісією.

Деякі з рекомендацій Королівської комісії були адресовані і передані австралійськими єпископами Святому Престолові. Вони стосувалися, зокрема, тем: процедура признання єпископів; можливість добровільного целібату для дієцезіальних священиків; внесення до Канонічного права канонів щодо сексуального зловживання; зміна застосування так званого «папського секрету», коли йдеться про випадки сексуального зловживання; реформа канонічного процесу щодо випадків сексуального зловживання в тому, що стосується методу та давності; створення канонічного трибуналу в Австралії, який би розглядав справи, які стосуються духовенства; оприлюднення рішень, прийнятих Ватиканом та канонічними трибуналами; зміна канонів щодо знищення документів, пов'язаних із кримінальними справами, які стосуються зловживань.

Єдина рекомендація, яка не була прийнята, – це рекомендація під номером 7.4, що радила звільнити сповідників від обов'язку дотримуватися таємниці сповіді у випадках, коли йдеться про сексуальне зловживання, оскільки, як зазначило австралійське духовенство, ця рекомендація «суперечить нашій вірі і є шкідливою релігійній свободі».

На завершення, від імені Австралійської єпископської конференції та Спільки католицьких богопосвячених осіб Австралії, єпископ Марк Колерідж та сестра Моніка Каванаг зазначили: «Сподіваємося і молимося за те, щоби все, що ми зробили, робимо і робитимемо, принесло зцілення тим, які зазнали такої тяжкої кривди». Одночасно вони погоджуються зі словами Папи Франциска про те, що «ніколи не буде достатньо зусиль, спрямованих на те, щоби просити прощення і намагатися відшкодувати завдану шкоду».

Автори документу висловлюють зобов'язання докладати всіх зусиль для того, аби «творити культуру, здатну запобігати тому, щоб такі ситуації мали місце, як також запобігати їхньому покриванню та повторенню».

За матеріалами: «Vatican News»

У Кропивницькому виконали ораторію «Великого бажаєте...»

30 серпня в рамках Фестивалю відбулося виконання ораторії Ігоря Щербакова «Великого бажаєте...» для читця, баса, мішаного хору та симфонічного оркестру на тексти «Заповіту» Патріарха Йосифа Сліпого та канонічні тексти. Автор лібрето та ідеї – Михайло Перун. Виконали ораторію Ансамбль класичної музики імені Бориса Лятошинського Національного будинку органної та камерної музики України. Соліст – Олександр Бойко (бас), читець – Андрій Бурлуцький, диригент – Богдан Пліш, режисер відеоконтенту – Сергій Проскурня, виконавчий директор та координатор – Ольга Кононенко.

Меморіальний комплекс «Фортечні вали» в м. Кропивницькому – місце жалю й скорботи, бо тут знайшли вічний спочинок багато людей у різні часи. Саме тому цей меморіальний комплекс був обраний місцем для виконання філософської ораторії «Великого бажаєте...» – справжнього духовного скарбу, який ще раз нагадує нашу велику місію – бути міцними у вірі, пам'ятати невинно убієнних і розповісти про них грядущим поколінням.

«Хотів би щиро подякувати авторам ораторії, усім організаторам Національного мистецького фестивалю «Кропивницький-2018», солістові, читцеві, виконавцям та диригентові як за можливість, так і за успішне виконання ораторії «Великого бажаєте...» у м. Кропивницькому, щоб показати жертвний приклад ісповідника віри Патріарха Йосифа Сліпого для українського народу», – підкреслив у своєму слові-подяці о. Марко Ярослав Семеген, президент Релігійного товариства «Свята Софія».

Ораторія «Великого бажаєте...» побачила світ завдяки зусиллям Релігійного товариства «Свята Софія» (Рим), Фундації «Андрей» (Львів) та ПП «Лео-кераміка».

Департамент інформації УГКЦ

Єпископи Канади: паліативна опіка – це не евтаназія

Паліативна опіка – це не самогубство з лікарською допомогою, а форма піклування про хворих, що звертає особливу увагу на потреби й гідність людини аж до природного закінчення життя. На це вказують канадські єпископи, приєднуючись до дискусії щодо закону про розвиток паліативної допомоги в країні.

В епоху легалізації в різних країнах пасивної чи активної евтаназії, серед яких і в Канаді, де вона була схвалена сенатом у 2016 році, Канадська єпископська конференція оприлюднила заяву щодо громадської консультації з приводу прийняття нового законопроекту про розвиток структур паліативної допомоги.

«Вклад католицької спільноти в охорону здоров'я натхнений християнством, – наголосив єпископ Лайонел Джендрон, що очолює Канадську єпископську конференцію. – Християнською поставою є лікування недужих, самовіддане служіння потребуючим, свідчення та захист недоторканої гідності людської особи на кожному етапі її життя».

Незважаючи на легалізацію евтаназії та підтримку суїциду з лікарською допомогою, Церква постійно й рішуче чинить опір цій практиці. Єпископи Канади чітко підкреслюють різницю між евтаназією та паліативною опікою, наголошуючи, що практики навмисного припинення життя пацієнта не можуть бути допущені в програми паліативної допомоги, яка повинна враховувати не тільки фізичні, але й емоційні, психологічні та духовні потреби людей на кінцевому етапі їхнього життя. Як вказав єпископ Лайонел Джендрон, така позиція відповідає також визначенню паліативної опіки Всесвітньою організацією охорони здоров'я.

У заяві, підписаній також представниками інших конфесій, паліативна допомога визначена як комплексний підхід до вирішення проблем останнього етапу людського життя, поєднуючи знеболення із задоволенням психологічних, емоційних, духовних та соціальних потреб пацієнтів і підтримку тих, хто ними піклується.

Католицький підхід до паліативної опіки зорієнтований на людину, вимагаючи розуміння зцілення, співчуття й любові та враховуючи потреби тіла, розуму й духа, не стаючи на перешкоді природному закінченню людського життя за допомогою нав'язливої, агресивної терапії, яка продовжує непотрібні страждання і не дозволяє невиліковно хворій людині спокійно перейти до вічності.

Єпископська конференція Канади разом з іншими католицькими медичними організаціями та асоціаціями має на меті опрацювати спеціальні програми, які дозволять підвищити обізнаність у справі паліативної опіки на рівні парафій, а теж посилити надання допомоги членам родини та всім, хто піклується хворими, в тому числі і після смерті пацієнта.

За матеріалами: «Vatican News»

Константинополь проінформував очільника РПЦ Кирила про своє рішення надати автокефалію Церкві в Україні

31 серпня Константинопольський Патріархат повідомив очільника РПЦ Кирила про рішення щодо «подолання розділення в Україні» та надання автокефалії, яке наразі імплементується. Про це пише речник УПЦ КП, архієпископ Євстратій Зоря на своїй сторінці у Facebook.

Архієпископ Євстратій зазначив, що про це повідомив митрополит Еммануїл за результатами переговорів Патріарха Варфоломія та голови РПЦ Кирила. «До журналістів вийшов митрополит Еммануїл, який був представником Патріарха на святі в Києві у липні. Він зробив коротку заяву, сутність якої була у фразі: ми повідомили Патріарху про рішення щодо подолання розділення в Україні та надання автокефалії, яке імплементується. Пізніше очікується офіційний текст, тому виклад може бути не буквальною», – пише архієпископ.

Архієпископ Євстратій додав, що загалом підсумок переговорів для України дає підстави для стриманого оптимізму, «однак не слід забувати, що диявол ховається в деталях».

За його даними, представники МП після переговорів з Вселенським Патріархом були нервові та напружені.

За матеріалами: «Слово Today»

Папа Франциск: У світі не бракує доброго свідчення сімей; ідеал – це сім'я в єдності

Під час останньої серпневої загальної аудієнції в цьому році Глава Католицької Церкви розповів паломникам про свою Апостольську подорож до Ірландії та участь у Всесвітній зустрічі сімей, а також провів молитву за покликання до священства в цій країні.

Святіший Отець зазначив, що своєю присутністю у Дубліні він хотів насамперед «утвердити християнські родини в їхньому покликанні та місії». За його словами, участь тисяч сімей, що прибули до Ірландії з «розмаїттям своїх мов, культур і досвіду», стала «промовистим знаком краси Божої мрії щодо всього людського роду».

«Як знаємо, Божою мрією є єдність, гармонія та мир в родині і в світі, що є плодом вірності, прощення та примирення, які Він дарував нам у Христі. Через таємницю Своєї любові Він кличе сім'ї брати участь в цій мрії та перетворювати світ у дім, де ніхто не буде самотнім, небажаним, виключеним», – сказав Наступник святого Петра, зауваживши, що цьому відповідала й тема Всесвітньої зустрічі: «Євангеліє сім'ї, радість для світу».

Папа ще раз подякував представникам цивільної та церковної влади, всім людям, які на різних рівнях і різними способами причинилися до проведення цього Апостольського візиту та Всесвітньої зустрічі сімей. «Промовляючи до влади у Дублінському замку, я наголосив, що Церква – це родина сімей, і, немов тіло, підтримує ці свої клітини в їхній незамінній ролі для розвитку братерського та солідарного суспільства», – додав він.

Справжніми «світлимими точками» цих днів Святіший Отець назвав «свідчення подружньої любові, дане парами різного віку». За його словами, їхні історії показали, що любов у подружжі – це «особливий Божий дар, який слід щоденно розвивати у «домашній церкві», якою є сім'я». Глава Католицької Церкви згадав про зустрічі з парами, які активні в житті Церкви, з молодими парами, з нареченими, а також із сім'ями, які долають «особливі виклики та труднощі».

Кульмінаційним моментом візиту Папа назвав велике свято з родинами в суботу ввечері та недільну Святу Месу. Зокрема, під час чування була нагода почути свідчення родин, які постраждали від війни, оновилися завдяки прощенню, завдяки любові перемогли спіраль наркотичної залежності, навчилися правильно користуватися технологіями, надаючи пріоритет живому спілкуванню. Було також наголошено на цінності спілкування між поколіннями та на особливій ролі дідусів і бабусь «у зміцненні родинних стосунків і передаванні скарбу віри».

«Як би це жорстко не звучало, – додав Святіший Отець, – але сьогодні, здається, дідусі та бабусі заважають. В цій культурі відкинення їх викидають, немов непотріб, віддаляються від них. Адаже дідусі й бабусі – це пам'ять на-

роду, пам'ять родини! Й вони повинні передати цю пам'ять онукам».

Сказавши кілька слів про прощу до Марійського санктуарію в Нок, де він ввірив під опіку Пресвятої Богородиці всі сім'ї світу та склав особливі вітання народів Північної Ірландії, Глава Католицької Церкви ствердив, що цей його

візит, «окрім великої радості», повинен був взяти на себе тягар «болю й гіркоти задля страждань, спричинених в цій країні різними формами зловживань також і з боку членів Церкви», і тим фактом, що «церковна влада в минулому не зуміла адекватно реагувати на ці злочини».

Святіший Отець зазначив, що глибокий слід у його душі залишила зустріч з вісьмома постраждалими від зловживань. Тому він неодноразово просив прощення у Господа «за ці гріхи, за скандали та за викликані ними почуття зради». За його словами, ірландські єпископи «розпочали серйозний шлях очищення та примирення» і з допомогою цивільної влади «встановили ряд суворих норм з метою гарантувати безпеку молоді».

«Під час зустрічі з єпископами я підбадьорив їх в їхніх зусиллях чесно та мужньо надолужувати за падіння минулого, покладаючись на Господні обітниця та розраховуючи на глибоку віру ірландського народу в тому, щоб започаткувати пору оновлення Церкви в Ірландії», – вів далі Папа, зауваживши, що в Ірландії є віра, є глибоко віруючі люди, але «мало покликань до священства».

«Мусимо молитися за те, щоб Господь послав святих священників у Ірландії, нові покликання. Зробімо це разом», – сказав він, запросивши всіх присутніх проказати «Радуйся, Маріє» до Богородиці з Нок та завершивши цю молитву словами: «Господи Ісусе, послай святих священників!»

Підсумовуючи, Святіший Отець сказав, що Всесвітня зустріч сімей у Дубліні стала «пророчим та відрядним досвідом» спілкування з багатьма родинами, що дійсно є «учнями-місіонерами», закваскою «добра, святості, справедливості та миру». І не слід забувати про те, що дуже багато сімей з вірністю чинять поступ на дорозі родинного життя, послугуючись, якщо потрібно, прощенням. Адаже засоби комунікації більше говорять про розлучених, про розбиті сім'ї...

«Так, як шаную кожного, ми повинні з пошаною ставитися до людей, але не розлучення, не сепарація, не розбиття сім'ї є ідеалом. Ідеалом є з'єднана родина. І з цим слід прямувати вперед, таким є ідеал», – наголосив Папа, запрошуючи готуватися до наступної зустрічі сімей, яка 2021 року відбудеться в Римі. «Ввіряймо всі сім'ї під опіку Святої Родини Ісуса, Марії та Йосифа, аби у своїх домівках, парафіях та громадах вони дійсно могли бути радістю для світу», – закликав він.

За матеріалами «Vatican News»

Глава УГКЦ: «Спитаємо сьогодні кожен себе: а якою любов'ю я люблю Україну?»

«Сьогодні для нас прикладом любові до Батьківщини є герої, які впродовж сторіч з любові до Батьківщини віддали те, що є для них найцінніше – своє власне життя. Тому коли ми вітаємося сьогодні словами «Слава Україні!», – то відповідаємо: «Героям слава!» Нехай наші герої, які покладали на вітар свободи і незалежності свої життя, сьогодні будуть нашими вчителями любові до Батьківщини». Про це сказав Отець і Глава Української Греко-Католицької Церкви Блаженніший Святослав у відеозверненні з нагоди 27-ої річниці Незалежності України.

«Цього дня хочу всіх вас запросити задуматися над тим, як кожен з нас буде своє ставлення до своєї Батьківщини, до своєї рідної незалежної держави, – зауважив Блаженніший Святослав. – Відома народна пісня навчає нас так: «Все на світі можна вибирати, сину. Вибрати не можна тільки Батьківщину». «На моє переконання, фундаментом справжнього відповідного ставлення до Батьківщини є любов. Любов до своєї держави, до свого народу, до своєї рідної землі. Блаженної пам'яті Любомир свого часу сказав, що сьогодні українці більше не діляться на західняків, східняків,

україномовних чи російськомовних, а цей водорозділ проходить через одне питання – чи я люблю Батьківщину, чи ні. Тому, на його думку, усіх нас можна поділити на тих, які люблять Україну, і тих, які її не люблять».

Предстоятель УГКЦ закликав кожного у день цього всенародного свята запитати себе: чи люблю я Україну? «Відсвяткуймо цей день у контексті певного духовного навернення. Бо дуже часто люди оцінюють ставлення до своєї Батьківщини через питання: а що мені дала Україна? А давайте сьогодні спитаємо себе: а що я зробив, дав для своєї Батьківщини?! Якою любов'ю я люблю? Любов'ю споживацькою, яка тільки хоче брати, чи любов'ю справжньою, жертвовною, яка кличе давати?» – сказав Блаженніший Святослав.

«Сьогодні українці в цілому світі єднються у вселенській молитві за Україну. Молімося разом за нашу Батьківщину «Боже великий, єдиний, нам Україну храни».

«Вітаю тебе, український народе, з цим знаменним святом!» – так завершив своє звернення Глава УГКЦ.

Департамент інформації УГКЦ

П'ять порад успіху від Блаженнішого Святослава

Досягти успіху мріють усі. Кожен обирає власну дорогу. Має свої правила та методи. Та саме ті, хто досягає вершин і не спиняє руху, добре знають, як важливо діяти впорядковано. Ці п'ять універсальних порад від Блаженнішого Святослава будуть корисними кожному і допоможуть не загубитися в суєті світу.

Щонайперше – бути собою. Не підлаштовуватися під різні схеми, які хтось хоче накинути. Бути собою – це, насамперед, бути віруючою людиною. Лише той, хто черпає з Божої сили, може бути вільним і реалізовувати всі дари.

Друга порада – не боятися свідчити про своє. Дуже часто нам закидають, що маємо комплекс неповноцінності. Ми соромимося того, ким ми є. Щоб оцінити і зрозуміти своє багатство, свій скарб, свої сили, треба не боятися про них свідчити, їх випробувувати.

Третє, що я би порадив, це вчитися. У своєму житті я завжди хотів вчитися. Це був мотор мого життя. Сьогодні українська молодь має дуже багато можливостей і нагод. Тому «вчіться, брати мої, думайте, читайте».

По-четверте, варто вчити іноземні мови. Зокрема, і для того, щоби свідчити про Україну. Скільки мов ти знаєш, стільки разів ти людина. Нам не потрібно закриватися в собі, але відкритість завжди веде до вміння спілкуватися з іншими.

І останнє: прагну захопити нашу молодь багато читати.

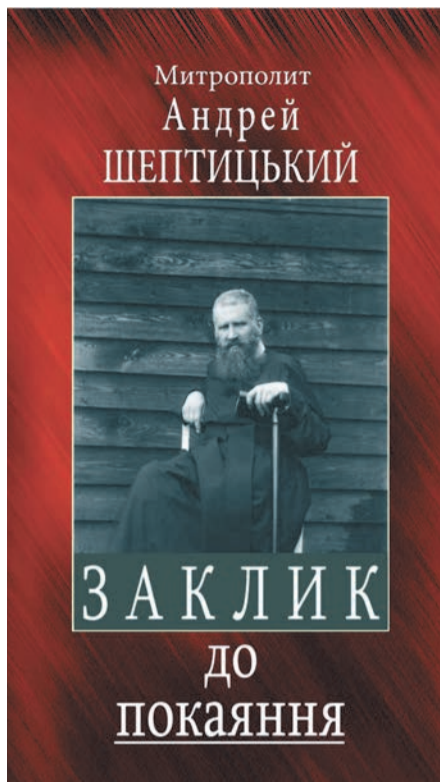
Ніколи не думайте, що ви вже все знаєте, навіть якщо досягли чогось у своєму житті. Тому що зупинка в розвитку і в рості означає втрату всього, що ви до цього часу здобули. Нехай це буде такою маленькою порадою нашим молодим людям, яку я можу дати на основі свого власного досвіду.

Джерело: «Від мами до мами, від дівчат про дівчат»

Митрополит Андрей про Тайну Покаяння

літа, чи діждеш Успення Богородиці.

Свята Церква радить, напорогає і просить причащатися і сповідатися бодай чотирь рази в році, а приказує раз у рік. І хто того приказу не послухає, той тяжко грішить непослухом для Церкви і грішною байдужістю про своє спасення; той грішить проти самого себе; шкодить своїй душі; той поступає з своєю душею так, як чоловік, що давав би тілови трутину.

Чи не знаєш, що очищенням душі є покаяння? І що того покаяння потребує коначно душа?

Чи не знаєш, що нерозкаяністю серця готовиш собі осудження в день Божого гніву – об'явлення справедливого суду Бога, що заплатити кожному по його ділам: добрим – вічним життям, а грішникам – гнівом і ярістю?

Чи не знаєш, що то за страшна річ впасти в руки живого і загнуваного Бога? Чому ж не користуєш з часу, як довго Боже милосердя кличе і запрошує тебе до покаяння? Чому ж не приступаєш до Престола благодати, щоб одержати те милосердя? Може, ти цього і бажав би, може, й здаєш собі справу з того, якою цінністю є щастя супокійної та чистої совісти, а тільки боїшся, тільки не маєш відваги й не можеш рішитися.

То чому ж не попросиш о потрібну для доброї сповіді покору і відвагу? Чи не знаєш, що «всяке даяніє благо і всяк дар совершен свише єсть?» – з неба? Попроси Господа Бога о дар покаяння, о дар доброї сповіді, о рішучу поправу життя і не переставай просити, аж випросиш собі те, чого тобі треба.

1942 р.

Із пастирського послання Митрополита Андрея до вірних на Великий піст

Джерело: «ДивенСвіт»

Страх перед Тайною Покаяння (сповіддю)? 12 порад

Для тих, кому сповідальня швидше нагадує залу для тортур, аніж джерело нескінченного милосердя, ці 12 порад варто прочитати. І позбутися страху перед Тайною Покаяння.

Почни з молитви! Що може буде простіше: знак хреста і молитва «Царю Небесний», щоби Святий Дух прийшов і допоміг у сповіді.

Спершу подякуй! Значно складніше знайти те, за що Богові варто подякувати, ніж оскаржувати себе за свої гріхи. Однак спершу подумай, за що ти вдячний.

Захоплюйся Богом! Дуже допомагають фрагменти з Біблії про блудного сина або оповідь про те, як Ісус омиває ноги учням. Чи можна боятись такого Бога?

Картка з ручкою (смартфон). Запиши свої добрі вчинки разом з поганими – і тоді все буде видно, як на долоні, – це дуже добре порядкує сумління.

Формулювання – не найважливіше. Дуже часто проблеми виникають на етапі підготовки до сповіді: заучуємо все, що маємо сказати мало не як молитву «Отче наш». Однак насправді добір фраз – не найважливіше, головне – сенс.

Священик теж сповідається. І часто з важких гріхів, ніж ті, хто сповідається в нього. Один священик говорив, що вчиться покорі, сповідаючи людей, які значно ближче до Бога.

Важкі гріхи можуть стати благодаттю. Це добре розуміють великі грішники, які навернулись. Чим більше ти відкриваєшся перед сповідником, тим більше Божого милосердя можеш отримати.

Уявити собі Ісуса. Коли надходить страх перед сповіддю, який сковує, страх під час визнання гріхів, пригалай собі образ Ісуса з фільму «Страсті Христові». Важко засумніватися у милосерді такого Бога.

Не здивуєш сповідника. Усі найстрашніші і найбільш безсоромні гріхи описані ще у Старому Завіті. Священиків ще з семінарії вчать бути готовими до визнання будь-яких гріхів.

Сповідайся поза Літургією. І не тільки тому, щоби вповні прийняти Благодать Літургії та Євхаристії. Сповідь має бути в тиші, без поспіху, розважлива, подібно як праця добрих психологів і психотерапевтів.

Знайди свого сповідника. Сповідь в одного і того ж священика може допомогти вирішити багато проблем. Варто знайти того, перед ким тобі добре визнавати гріхи і ти бачиш, що сповіді є плідними.

Бог не скупий на прощення. Всемогутній Бог може простити гріхи найбільшому грішнику, якщо лише той попросить. Чи можна не віддатись такій Любові?

Джерело: «ДивенСвіт»

10 тез владика Венедикта про святість, владу і те, як добре писати

– особливі роздуми Владика стануть допомогою у щоденному читанні Євангелія
– розкриють особистий духовний досвід автора і силу Слова Божого для життя християнина на кожен день
– коротко і зрозуміло укладений текст є доступним для сприйняття
– малий формат книжки дає можливість завжди мати її з собою

Видавництво, СВІЧАДО® – книжки, що дарують радість душі

Нещодавно в світ вийшла книга владика Венедикта Алексійчука «Роздуми до літургійних читань Євангелія» – короткі міркування про Євангеліє на кожен день. З цієї нагоди владика зустрівся з львів'янами і розповів детальніше про свою першу друковану працю. Також він поділився роздумами про Бога, наших ближніх і те, як стати святими.

1. Ми сприймаємо наше життя, навіть наше падіння як щось ненормальне. Чули про життя св. Августина? У свої 17 років він жив дуже «безгрішним» життям. Марія Єгипетська, блудниця – взірець покаяння у Східній Церкві. Ми хочемо немовби стерильно прожити життя. В основі своїх падінь, недоліків маємо про себе певне стереотипне бачення: ми бачимо себе через призму своїх падінь. І навіть коли каємося, нам не віриться, що можемо змінитися. Але феномен сповіді: які би гріхи не зробили – Бог прощає. Бог вірить у нас.

2. Ми так гарно кажемо: розбійник покався на хресті. Я не знаю, яким було життя розбійників, – хіба Господь покаже мені у вічності. Але на моє переконання, цей розбійник не був тим, хто кався в останню мить. Чому тоді не розкався другий? На мій погляд, цей перший розбійник вставав і падав, вставав і падав – і там, на хресті, він піднявся востаннє. Другий не зміг встати, бо він жив грішно. Не треба боятись своїх падінь. Може, Бог допустив мені таку пристрасть, такий недолік. Але я маю бути витривалим у вірі.

3. Алкоголік хоче випити – вип'є. Коли злодій хоче вкрасти – вкраде. Наркоман хоче вколотися – вколеться. Усі вони – хочуть. І досягають свого. В одного зі сподвижників питають, чому немає тепер святих. Бо ніхто не хоче! Якщо ми хочемо – Бог дасть відповідну книжку, відповідну проповідь, відповідну думку.

4. Кожна людина має якусь місію. Як у лікуванні: деколи воно буває приємне, а часом і неприємне. Дехто має завдання робити мені «уколючки», дехто має завдання трохи обливати мене «грязями». Дуже важливо побачити за цією людиною Бога. І мені Бог також дає можливість цій людині допомогти. Не лише фінансово, бо часто це немов відкупитися: деколи з тією людиною треба просто побути.

5. Св. Іван Золотоустий каже, що немає ні багатих, ні бідних, – є ті, яким Бог дав можливість, та інші, які потребують. Я – лише завідувач тих дібр: Бог міг мені їх і не дати. Можемо назвати купу ситуацій, чому я став багатим, бізнесменом, мільйонером... Але поруч є особи, можливо, й мудріші. Чомусь Бог дав це мені – щоби я зміло управляв. Всі знають про десятину? Скажіть у храмі, що треба давати десятину – відразу буде бум всієї Греко-Католицької Церкви. Але це не питання десятини Богові: воно не є твоїм. Бог тобі дав, а міг би й не дати – знання, розум, можливості, владу... І тоді стає зрозумілим вислів про Папу:

«слуга слуг Божих». Чим більше маєш влади, тим більше можеш послужити. Не треба боятись влади, не треба боятись займати якесь становище – бо ти можеш зробити багато добра.

6. Ми завжди дивимося на світ суб'єктивно, кожен зі своєї дзвіниці. Кут бачення залежить від місця сидіння. Усі ми є в полоні свого суб'єктивізму. І кожна нова книжка, кожна інша думка покаже щось інше, збагачує тебе. Як кожна людина є зустріччю, так і прочитане збагачує – ти зустрічаєшся з чимось досвідом.

7. Бог особливо промовляє через Святе Писання. Щоби Його почути, треба почати читати – крок за кроком. Феномен: ти можеш читати Євангеліє хоч сто разів, і Бог по-новому до тебе промовить. Бог промовляє – це перше, а друге – ти сам духовно зростаєш, змінюєшся і тому стаєш готовий почути певні речі.

8. Я певний того, що в кожному з вас дримає той, який може щось викласти. Кожен з нас має якийсь досвід, але ми боїмося, що нас скритикують... Маю тепер одне хобі: я багатьох людей захожую щось писати. Маю дуже багато знайомих людей, не лише священиків, а й світських осіб, які можуть щось таке зробити. Зичу вам, з одного боку, жити тим Словом Божим, щоби воно втілювалося в нашому житті, з іншого боку – пробувати щось робити... Один з моїх знайомих приятелів-монахів з Польщі казав: в історії залишилося те, що було написано. Якщо не будемо писати ми – за нас напишуть.

9. Можу вам з певністю сказати, що у кожне слово, яке тут є [у книзі «Роздуми до літургійних читань Євангелія»], я вірую. Я не писав, щоби написати. Серед священиків побутує такий вислів: якщо твоя проповідь не промовила тобі – вона нікому не промовила.

10. Хтось може писати насхоком. Я зустрічав людей, які відразу пишуть на чистовик. Я так не пишу: можу написати раз, другий... Деколи в мене з'являється якась думка – з сучасною технікою можна одразу записати що завгодно, а потім переписати вдома. Тому я казав би збирати думки – це перше. Друге – виділити для того час. Бо ми ліниві. Не думайте, що прийде натхнення. В сучасному світі ми часом не знайдемо, де можна віддалитися, впорядкувати свої думки. У тому русі мусиш призупинитися. Навіть коли говоримо про Слово Боже: мусиш зупинитися, щоб його почути. Ти не можеш народити чогось, коли сам того не зачав. Ти не можеш сказати те Слово Боже, коли сам його не досвідчив. Тому потрібно на це вільного часу, спокійного, відведеного часу. І я казав би не боятись писати, а потім поправляти і поправляти... Головне – забажати й відважитися це передати.

Занотувала Катя Судин

Мозаїчна Богородиця Оранта – центральний образ легендарної Десятинної церкви княжого Києва

Образ Богородиці Оранти – найвизначніший символ та емблема трьох київських першохрамів: Десятинної церкви, Софії та Печерського Успенського храму. Цей образ у найбільшій мірі концентрував на собі духовну міць, чудотворну функцію святого зображення і тому був найзначнішим центром, домінантою сакрального середовища цих грандіозних храмів Києва. За масштабністю і монументальною виразністю київські зображення Богородиці Оранти не мали прецедентів у культурі християнського світу.

Із низки мозаїчних орант, що прикрашали апсиди провідних храмів Києва, тільки образ Софійської Оранти у монументальному мистецтві та київська ікона Богородиці Великої Панагії залишилися вцілілими як уособлення найграндіознішої теми, яка будь-коли мала місце у давньокіївській культурі. Така популярність образу Оранти (найбільше спостерігалася у давньому Києві) була зумовлена синтезом візантійської Богородичної традиції із язичницькою традицією слов'янської Берегині. Давньоязичницька традиція, обумовлена тисячолітніми уявленнями про материнське заступництво, викликала в Русі-Україні глибокі асоціації з автохтонною Матір'ю богинею-Берегинею та античною Афіною Палладою.

Існування мозаїчного образу Богородиці Оранти у вівтарі Десятинної церкви опосередковано підтверджують дані літературних джерел. У «Літописі Руському» вміщено дві цікаві звістки про чуда Богоматері Церкви Десятинної в Києві, яка визволила руських бранців з половецької неволі. Ось одне з них: «І

була се поміч Хреста Чесного і церкви Матері Божої Богородиці Великої Десятинної...».

Ці звістки унікальні тим, що у провідних хроніках і богослужбових текстах місія заступництва в основному пов'язується з самою Богоматір'ю або її чудотворною іконою. Акцент саме на заступництві церкви Богородиці Десятинної – рідкісний та доволі несподіваний. До того ж, у цей час існували інші храми – загальнонародні символи духовності: митрополітичний храм Св. Софії з Орантою Непорушною стіною, а також Печерський Успенський храм, який від самого початку від свого заснування був свідком найбільш вражаючих чудес Діви Марії у масштабах княжої Русі. Тому цей наголос на особливій ролі церкви Богородиці Десятинної свідчить про важливе сакральне значення якщо не самої будівлі, то конкретної реліквії, з чудесною дією якої могла б асоціюватися ціла споруда храму.

Та пов'язати сам факт заступництва з будівлею Десятинного храму не виглядає можливим. Така практика у християнському світі не мала прецедентів. Тому ці згадані літописні факти Богородичного заступництва найбільш очевидно пов'язуються з чудотворною іконою або настінним зображенням Божої Матері у Десятинній церкві. Та якщо б йшлося про ікону, тоді й літописне формулювання звучало б по-іншому: «Десятинна Богородиця врятувала полонених». У цьому випадку слово «церква» було б зайвим. Наприклад, «Слово о полку Ігоревім» згадує випадок, коли князь Ігор Святославович, врятувавшись із половецького полону, йшов поклонитися Пирогощській іконі Богородиці:

у цьому випадку не було вжито згадки про «церкву».

Тому згадане у «Літописі» Богородичне заступництво Десятинного храму найімовірніше стосувалося настінного зображення Діви Марії, яке мало чудотворний статус і репрезентувало цілу церкву як споруду. У тогочасній давньоукраїнській традиції для цього були передумови. Наприклад, у бічному правому нефі Софії Київської збереглося фрескове зображення святого Миколи, яке здавна славилася як чудотворне. У тій самій Софії вражаюча домінанта Оранти у вівтарі в контексті ідейно-значущого надпису передвівтарної арки до певної міри репрезентує увесь храм.

Варто взяти до уваги виняткову традицію пошани саме до вівтарного образу Оранти у храмах Києва та усїєї Княжої України. Саме цей образ виділявся значними розмірами, домінуючи у центральних апсидах Софії, Печерського, Михайлівського соборів.

Тож, найвірогідніше, що апсиду Десятинного храму прикрашала маєстатична, величава Богородиця Оранта у мозаїці. Вона якраз і була тим втраченим прототипом для зображень Оранти у всіх наступних храмах.

Те, що у тодішній культурі Княжої України це вівтарне зображення Марії Оранти мало особливе пошанування, підтверджує не тільки історія Софій-

ської Оранти, але й історія Печерської Богородиці Оранти. «Печерський патерик» описав і зафіксував нерукотворне відображення грандіозного мозаїчного образу Оранти у центральній апсиді Печерського Успенського храму.

Отже, можна підсумувати, що у літописних згадках про чуда церкви Божої Матері Десятинної малося на увазі шановане зображення Марії Оранти, викладене з мозаїки у вівтарі храму. А, отже, відома усїм нам Богородиця Оранта з вівтаря Софійського храму не могла з'явитися одразу в такому сформованому типі Непорушної стіни: вона, безперечно продовжувала традицію Оранти з Десятинної церкви. На користь цього висновку свідчить посвята Десятинної церкви саме Діви Марії, як захисниці Києва. Найпромовистішим репрезентантом цієї ідеї захисту Діви Марії, як свідчить сакральна традиція Княжої України XI-XII ст., якраз і виступав образ Оранти з піднятими у молитві руками. Цей образ не тільки був найзначнішою емблемою, символом давньоукраїнської держави, але й відображав унікальну специфіку Богородичної духовності киево-руського християнства.

**Андрій Комарницький,
кандидат мистецтвознавства,
ствоголова іконописної
майстерні «Алімпій»**

Ватиканський дипломат про посередництво та діалог для подолання конфліктів

Добрий посередник є безстороннім та гідним довіри для всіх сторін конфлікту. Ніколи не слід відмовлятися від діалогу. Про це говорив представник Святого Престолу під час дискусії в Раді Безпеки ООН. Справжнє посередництво у подоланні конфліктів «вимагає участі всіх залучених сторін, не лише тих, які здійснюють роль лідерства, але й усїєї громади, зокрема, тих, які постраждали від конфлікту». На це звернув увагу архієпископ Бернадіто Ауза, Постійний Спостерігач при ООН, виступаючи 29 серпня 2018 року в Нью-Йорку під час відкритих дебатів в Раді Безпеки ООН на тему «Посередництво та вирішення конфліктів».

Ватиканський дипломат зауважив, що Церква, будучи часто покликанною полагоджувати конфлікти між державами та між народами, на основі власного досвіду засвоїла фундаментальний урок, який полягає в тому, що «необхідно вислухати й бути близькими з жертвами несправедливості та насильства, спричинених конфліктом».

У своїй промові він згадав, зокрема, про випадок, коли 1978 року, під час протистояння між Чилі та Аргентиною щодо визначення їхніх південних кордонів, саме завдяки закликові святого Папи Івана Павла II не припинити переговори вдалося

залагодити справу. Також мирні угоди, підписані між урядом та повстанцями в Мозамбіку чи в Колумбії, є, за словами представника Святого Престолу, прикладом того, «що завжди необхідно залишати відкриті шляхи посередництва для вирішення суперечностей і ніколи не полишати процес терпеливого діалогу й переговорів, щоб досягти справедливо та гідне вирішення за допомогою засобів, притаманних цивілізованому народові».

Як зауважив архієпископ Ауза, під час подорожі до Колумбії у вересні минулого року Папа Франциск показав, як «шукання миру – це завжди відкрита праця». Центральною ідеєю у посередництві є «культура зустрічі», що відає перевагу «взаємним пошані та зрозумінню» не лише у вирішенні суперечок, але й у нашому ставленні одних до одних, поставивши «неустанний труд на користь миру» в центрі нашого щоденного життя. За словами Святого Отця, культура зустрічі вимагає «поставити в центрі кожної політичної, суспільної та економічної дії людську особу, її найвищу гідність та пошану до спільного добра».

Ключовим елементом для успішності міжнародного посередництва апостольський нунцій назвав безсторонність. Маючи численні приклади безуспішності посередництва,

слід запитати, чи в цих випадках «ми справді були неупередженими, альтруїстичними та витривалими посередниками, яким сторони конфлікту можуть довіряти». Гідним довіри є той посередник, який спроможний «об'єктивно визначити інтереси сторін», та, виходячи за їх межі, «привести сторони до можливості розглядати їхні окремі інтереси в рамках динамізму спільної праці із загальною метою досягнути взаємного добра».

Ватиканський дипломат також звернув увагу на те, що участь у мирному процесі повинна відбуватися на «різних рівнях», від столу переговорів до ініціатив знизу. «Конфлікти залишають дуже глибокі рани, а тому інклюзивний та позначений участю різних верств процес посередництва й вирішення суперечок є суттєвим для зцілення та примирення, що триває набагато довше, ніж сохне чорнило», – пояснює він, посилаючись на підписання угод.

«Добрий посередник, працюючи над вирішенням суперечок, буде майбутнє миру» – підсумував представник Святого Престолу, додаючи, що посередники є «ремісниками та засобами» миру, а тому заслуговують на подяку за «цінне служіння», надане людству.

**За матеріалами
«Vatican News»**

Том Хенкс про віру в Бога

Один із найвпливовіших акторів Голівуду, режисер, чий фільми зібрали понад 4,5 млрд \$, Том Хенкс зажив такої популярності завдяки і комедійним, і драматичним ролям. Разом з тим, Хенкс – людина сильної віри в Бога. Життєвий шлях цієї непересічної особистості та еволюція його релігійних поглядів захоплюють, вражають та надихають.

Навернення Хенкса було тривалим. Різні релігійні течії оточували його з моменту народження, а розлучення батьків ще більше підірвало світоглядні засади хлопчини. Пізніше Хенкс згадуватиме: «До мого 10-річчя найпоширенішою релігією серед оточуючих був католицизм. Моя мачуха стала мормоном, а тітка, разом із якою я жив протягом тривалого часу, відносилася до назаретів (секта – від перших євреїв, що прийняли християнство); всі мої друзі у старшій школі були євреями. Я отримав чудову поживу для роздумів, а згодом – збалансований погляд на такі відмінні конфесії».

На запитання, що мотивує Тома регулярно відвідувати церкву, він відповів дуже мудро: «Я намагаюся бодай сформувати запитання, на які тільки релігія може дати відповіді».

Сім'я Хенкса – глибоко віруючі християни, світський приклад для наслідування серед багатьох мирян.

Ріта Вілсон – дружина актора – заявила, що Господь є їхньою шлюбною таємницею. Вона коментує: «Бог – це частина нашого життя. Я молилася щодня і просила у Господа: «Боже, я не знаю, скільки ще років ти пошлеш мені, тому прошу тебе: даруй мені можливість зустріти людину, котру

я покохаю, і котра так само кохатиме мене». І це сталося – я зустріла Тома. Хіба не це найдивовижніше?»

Проте якраз перед річницею весілля – 14 квітня 2015 року – пара відкрила вражаючу таємницю: протягом тривалого часу Ріта боролася з раком. Вона написала: «Минулого тижня, поруч із чоловіком, а також із любов'ю та підтримкою сім'ї і друзів, я перенесла двосторонню мастектомію та реконструкцію раку молочної залози після діагностування в мене карциноми».

Тим не менше, увесь найжахливіший період їхнього життя Том та Ріта продовжували поклатися на волю Господа. Неможливо уявити, через які труднощі та потрясіння довелося пройти парі, зате нам відомо інше: із цієї жорстокої битви подружжя вийшло переможцем.

«Хто б міг уявити, що хвороба зробиць нас ще ближчими? – сказала Ріта в інтерв'ю «The New York Times». – Неможливо передбачити, як поводитиметься Ваш партнер у такій ситуації. Я була так вражена турботою, яку чоловік і родина дарували мені, що здавалось, ніби нічого надзвичайного і страшного не сталося».

Коли подружжю вдалося подолати випробовування, Том був у нестямі від радості. Він висловив своє полегшення словами вдячності Богу: «Господь благословив мою дружину і її мужність. Нам надзвичайно пощастило».

Окрім віри, Том Хенкс також відомий як один із найбільш приязних та простих людей у Голівуді. Хенкс настільки невимушений, що одного разу наполіг, аби водій таксі, яким їхав актор, відвідав світський захід разом із ним.

Як далеко привів Господь Тома Хенкса – це просто вражає. Не з безтурботного дитинства почалася доля актора, режисера, впливового американця. Але подивіться: ким він став тепер? Життєвий шлях Тома нагадує: посмішка та щира віра в Божу волю творять чудеса. Його дорога – доказ того, що Господь воістину трудиться задля блага тих, хто в нього вірить.

Джерело: «ДивенСвіт»

Інформаційна війна. Чому Ісус програв??

«Відбували в Єрусалимі Обновлення. Зима була. Ісус проходжувався у храмі Соломоновим присінком. Обступили Його юдеї і Йому кажуть: «Докіль же нас отак триматимеш у ваганні? Коли Христос Ти, то відверто скажи нам!» Ісус же їм: «Казав Я вам, та ви не віруєте. Дії, що чиню їх в ім'я Отця Мого, – вони свідчать за Мене. Та ви не віруєте, бо не з Моїх ви овець. Вівці Мої голосу Мого слухаються і Я їх знаю: вони за Мною слідувать, і даю Я їм життя вічне, і не пропадуть вони повіки, і ніхто не вирве їх із рук Моїх. Отець Мій, який Мені їх дав, більший від усіх, і ніхто не вирве їх з рук Отця Мого! Я і Отець – одно»
(Ів. 10, 22-30).

Минулого разу, коли Ісус був серед юдеїв, Його хотіли побити, називали навіженим, сперечалися, чи не має Він у Собі біса. В цьому уривку Євангелії ми бачимо, що Учитель із Назарету не провокував когось Своєю проповіддю, але до Нього підходять ті самі юдеї, звертаючись тепер улесливо і підступно: «Докіль же нас отак триматимеш в ваганні? Коли Христос Ти, то відверто скажи нам!»

«Відверто» грецькою *παρηγοία* – це слово також перекладається «сміливо», «прямо», «нічого не боячись». Юдеї так формулюють своє прохання, що одночасно хочуть показати Христу, що вони готові прийняти Його вчення («Докіль же нас отак триматимеш в ваганні?»), а з іншої сторони – вони провокують Ісуса, опосередковано звинувачуючи в боягузстві. Його, котрий відкрито у синагозі виголошував «жорстоку науку».

Дивна річ: хронологічно слідуючи за Євангелієм, ми зауважимо, що після проповіді в пустелі Ісус приплив (прийшов по воді в Капернаум) і далі продовжив виголошувати свою науку. У Нього вимагали знаків, а не слів. Раніше звинувачували в тому, що Його свідчення неправдиве, бо Він Сам свідчить про Себе, але тепер вони хочуть почути свідчення, якому раніше не вірили.

Цей маніпулятивний спосіб спілкування з Ісусом, Його Церквою зберігається й до сих пір, коли опонент хоче змусити тебе повірити в маячню, представляючи точку зору Христа і Церкви абсурдною.

Зло можна захистити, лише назвав-

ши злом добро. У такому перевернутому світі легко загубитися, а злу – пристосуватися та зайняти панівну позицію у свідомості людей.

Ісус категорично розділяє позицію підступних юдеїв та Своїх учнів, говорячи, що перші не є Його вівцями. Були ситуації, коли Він не в'язувався в діалог, називаючи своїх опонентів лицемірами. Але тепер Ісус продовжує діалог і у відповідь будує цікаву словесну конструкцію: «Вівці Мої голосу Мого слухаються, і Я їх знаю: вони за Мною слідувать, і даю Я їм життя вічне, і не пропадуть вони повіки, і ніхто не вирве їх із рук Моїх. Отець Мій, який Мені їх дав, більший від усіх, і ніхто не вирве їх з рук Отця Мого! Я і Отець – одно».

Ісус звинуватив юдеїв, бо вони не слухають Його слів; натомість вівці слухають.

Коли Його запитують, чи Він Христос, а Він відповідає, що Своїм вівцям Він дає вічне життя, – що це означає?

Спочатку Ісус говорить, що ніхто не вирве овець з Його рук, а потім – що ніхто не вирве цих самих овець із рук Отця. Цим Він показує юдеям, що на 100% ототожнює Себе з Отцем.

Але, щоби не залишилося нічого неочевидного, прямо заявляє, що Він і Отець – одно.

Юдеї просили? – Вони отримали. І що вони зробили з цими словами? Подальший текст Євангелія говорить про їхню спробу вбити Христа. Декларуючи свою нібито прихильність, вони використовують слова Ісуса для того, щоб Його звинуватити. Христос, який читав у серцях людей і бачив душі, звичайно, зрозумів цей маневр на самому початку діалогу. Тоді чому Він промовляв до юдеїв? Чому дав їм те, чого потребували – привід для звинувачення?

Можна сказати, що в цій конкретній інформаційній війні Христос програв. Але програв свідомо, щоби дати нам урок смирення найменшої надії, що не варто полишати спроб спасти хоч когось із опонентів наших інформаційних війн. Як? Відкритістю, щирістю, правдою..

Олексій Погорелов, «Родина»

Арт-директор «Кінопалацу»: фільми мають нести християнські цінності, але не нав'язувати їх

Відомий французький кінорежисер Жан-Люк Годар сказав: «Кіно мене цікавить тим, що воно здатне бути трохи всім на світі. Це живопис, який може бути почутим як музика». Про релігійні та духовні мотиви у європейському й світовому кіно, відомих режисерів, які висвітлювали філософські цінності моралі у своїх кінокартинах, про релігійну пропаганду в мистецтві, сатиру на християнство тощо, – в ексклюзивному інтерв'ю зі Станіславом Тарасенком, арт-директором «Кінопалацу» у місті Львові.

– Розкажіть, будь ласка, як виникло Ваше зацікавлення кінематографом? Наскільки тісно Ваше життя переплетене з цим видом творчості?

– Кінематографом я захоплювався з юних років. Але й іншими видами культури та мистецтва теж: літературою, музикою, філософією, релігією. По-справжньому осмислено почав дивитися фільми з 14-15-и років: Стенлі Кубрик, Вонг Карвай, американська класика, японське кіно тощо.

Все моє життя на сьогоднішній момент пов'язане з кінематографом. Я працюю у львівському кінотеатрі «Кінопалац», є куратором кіноклубу, випускаю щотижневу «програму» «Кіноведи» (<http://kinovedy.com/category/kinovedy-free/>), читаю лекції, пишу рецензії...

– Чи можете назвати режисерів, які, на Вашу думку, якнайкраще розкривають питання духовності у своїх кінокартинах, незалежно від їхнього віросповідання?

– Так, є такі режисери, яких цікавить релігія і / або духовний світ людини. Їх чимало. Наприклад, Хаяо Міядзакі, Сат'яджит Рай, Акіра Куросава, Террі Гілліам, Карл Теодор Дрейер, Андрій Тарковський, Луїс Бунюель та інші.

Кадр з фільму «Леон Морен, священник» Жан-П'єра Мельвіля

– Зараз є багато фільмів, які нав'язують глядачам певний релігійний світогляд. Наскільки така радикальна духовність може бути небезпечною?

– Якщо Ви маєте на увазі пропагандистське кіно, завдання якого – переконати глядача, що одна релігія хороша, а інша погана, або що такі-то люди погані, а ті хороші – навіть не можу згадати таких фільмів. Вони мене абсолютно не цікавлять. Фільми, які розкривають духовні цінності – це цікаво. Але фільми, які їх нав'язують, – боронь Боже!

– Наскільки етично висвітлювати релігійні питання у фільмах в сатиричному та саркастичному ключі?

– Обов'язково! Необхідно! Першочергово! Запам'ятайте найважливіше правило: якщо ви не здатні посміятися над самим собою (як це робили, між іншим, майже всі духовні отці і майстри), значить, ваше его проковтнуло Вас з головою. Релігія – як і все на нашій грішній землі – схильна до згубного людського впливу. Є священники, які поводять себе огидно, є церкви, які проповідують брехню. Це дійсно так. Так невже не можна про це говорити? Обов'язково подивіться фільм «Буття Браяна за Монті Пайтоном» – ймовірно, це найбільша сатира на те, як деякі люди сприймають християнство, як вони його трактують і спалюють. Про це слід говорити. І говорити в повний голос. І в той же час творці фільму сказали приголомшливі

слова: «Ми щиро не розуміємо, як можна сміятися над Ісусом. Він говорив абсолютно правильні речі: що потрібно допомагати ближнім, бути скромним, не брехати і так далі. Біда в тому, що деякі люди трактують це як завгодно і перетворюють живу віру в схоластичний догмат, а деякі – готові вбити Вас або покалічити лише за те, що Ви з ними не згодні». Ну, і найважливіше: навіть якщо буде знято якийсь фільм, який принижує релігію, сміється над нею, це означає, що він може нашкодити вірі? Якщо може, то така віра нічого не варта. Справжній вірі не можна нашкодити нічим, тим більше – сатиричним фільмом.

– Станіславе, на Вашу думку, чи повноцінно сучасний кінематограф розкриває тему релігії, зокрема, християнства? Наскільки контраверсійною ця тема є для європейського та світового кіно?

– Звичайно, є величезна кількість фільмів, які так чи інакше висвітлюють християнську тематику. Не завжди ці фільми безпосередньо про християнство, однак вони можуть бути присвячені християнським цінностям, моралі, добру, смиренню, любові тощо. Прекрасні приклади таких кінострічок – «Два дні, одна ніч» братів Дарденн або «Леді Берд» Грети Гервіг.

– Порадьте, будь ласка, нашим читачам кілька фільмів, які вважаєте найкращими в контексті релігії (юдаїзму, християнства, ісламу, буддизму тощо) чи навіть між-релігійного діалогу.

– Так вже склалося, що одні з найбільш улюблених мною фільмів про віру, з глибоким розумінням релігії, знімали атеїсти. Дивний і шалено цікавий парадокс. З моєї точки зору, одним з найкращих фільмів про католицизм є «Леон Морен, священник» Жан-П'єра Мельвіля. У цій кінокартині – найпростішими словами, устами Жан-Поля Бельмондо – пояснюється суть християнства і священства. Те, що величезна кількість людей не знає або не розуміє, – тут подається вкрай зрозуміло. Ще назву «Аміль» Коста-Гавраса, «Голгофу» Джона Макдонаха, «Віридіану» і – обов'язково до перегляду! – «Симеона-стовпника» Луїса Бунюеля, «Острів» Павла Лунгіна, «Святошу» Сат'яджити Рая. Окремо хочеться сказати про фільми, які передають великі істини: «Гароль і Мод» Хела Ешбі, «Брат Сонце, сестра Місяць» Франко Дзефіреллі, абсолютно всі мультфільми Хаяо Міядзакі тощо.

Лідія Батіг, «ДивенСвіт»

«Рецепт» із «кухні» Ватикану: як визнають святими?

Процес «приготування» святого називається канонізацією, тобто записом у каталог святих, і зробити це вповноважений лише Папа.

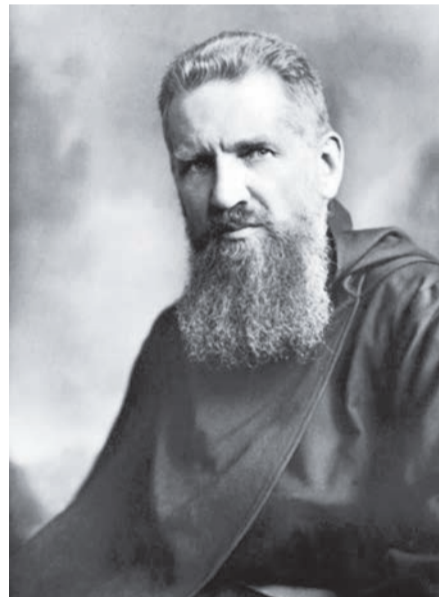
Загальноприйнятих причин, що можуть стати поштовхом для такого процесу, маємо дві – мучеництво та через життя героїчної добротності. В останньому апостольському посланні «Gaudete et Exsultate» Папа Франциск немовби натякає на третій шлях – через свідоме посвячення власного життя для спасіння інших. Папа вирішив підкреслити, наскільки особливими є вчинки людей, які, до прикладу, ідуть допомагати у країни, що є осередком смертельних хвороб тощо. Цей «процес приготування», з точки зору людського розуміння, є досить простим.

Культ святих – одна з найстаріших традицій Церкви. Саме через це Церква намагалась від початку брати «у свої руки» контролювання процесу «винесення на вівтар».

Сьогодні нам знадобляться три компоненти: переконання вірян про святість цієї людини (vox populi), голос Церкви, себто усе, що робить Церква, збираючи підтвердження (vox Ecclesiae), та голос Бога (vox Dei) – це власне, чудо, яке вчинив святий.

Якщо людину переслідували через її віру в Христа і вона померла мученицькою смертю, то потрібно лише мати певність смерті з причин віри. У цьому випадку не вимагатиметься жодне чудо. Цей процес, з точки зору бюрократії, є простішим, але подібним до процесу із життя героїчної добротності.

Якщо ж ми впевнені у святості людини й розпочинаємо складніший процес, то нам необхідно зібрати свідків і піти до єпископа, який створить комісію та на локальному рівні проведе дослідження, спíše свідчення. Якщо знайдуться справжні й одноголосні свідчення, що людина вела чесне, гідне Божих заповідей життя, єпископ (та його комісія) передадуть справу у Ватикан, а саме – у Конгрегацію в справах святих. Це офі-

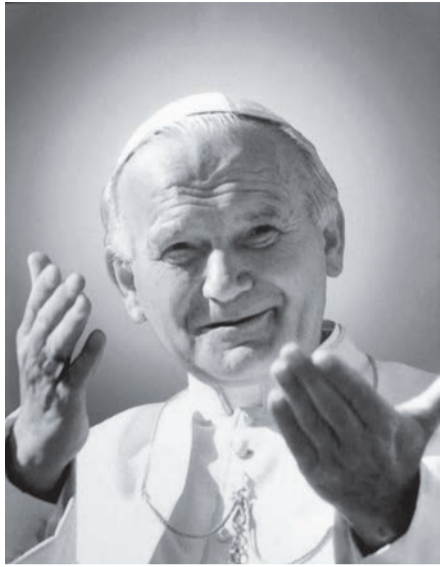
ційний орган Ватикану, який займається процесами беатифікації, канонізації та мощами святих – словом, це саме та «кухня», на якій «готують» святих.

Отже, у момент, коли справа нашого потенційного святого потрапляє у Рим, ця людина стає Слугою Божим. З цього моменту розпочинається другий, вже римський етап, де збираються нові комісії (істориків, теологів, лікарів тощо) для дослідження справи. На цьому етапі дуже важливим є чудо. Якщо є задокументоване чудо, яке трапилось через молитву до цієї людини, то процес піде швидше; якщо ж чуда не було – справа буде лежати у Конгрегації, доки не станеться того чуда. На цьому етапі зараз перебуває, зокрема, справа митрополита Андрея Шептицького – Ватикан чекає на чудо.

Від потенційного кандидата на святого вимагається два чуда за весь процес. Перший для беатифікації – першого, проміжного етапу канонізації, в результаті якого Папа визнає людину блаженною. Після такого титулу очікується на наступне чудо. Після другого чуда наш блаженний має усі шанси бути визнаним святим.

Остаточне рішення завжди залиша-

ється за Папою: лише він може вписати людину у список святих. І зворотнього процесу немає. Оце й усе! Свого роду «смачного» – людина, оголошена святою, стовідсотково знаходиться в Небі, а, отже, можемо просити про допомогу й скеровувати до неї свої молитви.

Зазвичай за чудо вважається зцілення з хвороби, й воно повинно сповнювати певні критерії: хвороба повинна бути важкою, із невтішними прогнозами, та визнаною невиліковною з точки зору медицини. Зцілення повинно бути рап-

товим, постійним, повним і таким, яке не в змозі пояснити науково. І, звісно, чудо має статись як наслідок молитви до блаженного чи кандидата на цей титул.

Примітка до рецепту №2: Кілька цікавих фактів:

Найкоротший канонізаційний процес тривав 11 місяців і стосувався св. Антонія Падуанського.

Мученицька смерть може стати «хрищенням крові», й святими можуть бути неохрищені раніше люди. Найцікавішим прикладом будуть святі малюки, вбиті за Христа у Вифлеємі (спомин – 11 січня та 28 грудня). Це немовлята, що були вбиті за наказом Ірода, ще до становлення християнства, проте оскільки вони пролили свою кров за Христа, то Церква вважає їх святими. Отже, навіть неохрищені, що понесли смерть через Христа, можуть бути визнаними святими.

Попри те, що розпочати процес беатифікації можна лише через 5 років після смерті, такий процес для Івана Павла II розпочався через місяць після його смерті. Першим чудом Івана Павла II було зцілення з хвороби Паркінсона однієї французької монахині. З такою ж хворобою змагався за життя й сам Святий Отець.

Анна Ануфрієнко

Єпископи США з нагоди Дня праці: Не всім дістаються плоди прогресу

Кожен робітник має право на гідну зарплату. Ні дискримінації у світі праці з огляду на расу чи стать. Результати поступу повинні бути доступними для всіх. Такими є основні думки цьогорічного послання з нагоди Labor Day у США.

«Складне становище наших братів і сестер, які, незважаючи на те, що важко працюють, неспроможні наприкінці місяця звести кінці з кінцями, заохочує нас до особливої призадуми в цей день, присвячений праці», – такими словами розпочинається послання Комісії з питань справедливості та людського розвитку Конференції католицьких єпископів США, оприлюднене з нагоди Labor Day (Дня праці), що відзначається в країні 3 вересня, підписане її головою преосвященим Френком Джозефом Деваном.

За словами ієрарха, ще досі надто багато людей є жертвами усунення та маргіналізації, позбавленими прав як з політичної, так і з економічної точки зору. І це незважаючи на те, що «протягом останніх років відзначено вагомий поступ економіки» країни. Очевидним є те, що «не всі користають з цього прогресу», а тому слід і далі дбати про те, щоби «творити систему, яка сприятиме гідності всіх людей».

В посланні єпископської комісії зазначається, що новини та економічні дані свідчать про те, що бідність і надалі зменшується, безробіття сягнуло найнижчого рівня протягом останніх десятиріч, відзначено економічне зростання, прибутки та біржові індекси сягнули рекордних показників. «Але чи йдеться про повну картину? Чи ці показники розвитку точно відображають щоденне життя та змагання робітників, тих, які ще досі залишаються безробітними чи частково зайнятими, живучи з незначних заробітків?» – запитує ієрарх.

Висловивши задоволення з приводу того, що бідність у США зменшилася, єпископ Деван зауважує, що чимало сімей хоч і отримують прибутки, вищі від визначеної межі бідності, проте «зустрічаються зі значними труднощами в тому, щоб задовольнити базові потреби». Згідно з різними даними, зарплатня представників низькооплачуваних професій є недостатньою для утримання сім'ї та гарантування майбутнього. Одне з досліджень показує, що четверо з десяти дорослих не мають змоги понести надзвичайні витрати, що перевищували б 400 доларів, не вдаючись до позики чи не продаючи щось зі своєї власності.

Незважаючи на те, що середня зарплата на національному рівні протягом останніх

двох років зростає, «вона ще залишається відносно низькою». А беручи до уваги інфляцію та зростання вартості життя, можна ствердити, що для представників низькооплачуваних професій зарплата не зростає, але зменшилася. Зростання відзначено, натомість, у сфері високооплачуваних професій.

У посланні звертається увагу також на ще одну тривожну тенденцію, якою є постійна нерівність у заробітках між представниками різних етнічних чи расових груп, або ж між чоловіками та жінками. «Очевидно, – говориться в документі, – що жоден аналіз нашої економіки в світлі справедливості не може не включати роздуми про те, яким чином дискримінація на основі раси чи статі впливає на справедливий розподіл зарплати».

Ієрарх також наголошує, що «кожен робітник має право на справедливий заробіток». «Традиційне вчення Церкви стверджує, що зарплата повинна шанувати гідність і навик людської особи та повинна спричинятися до добра суспільства і родинного добробуту. Економіка повинна служити людям, а не навпаки. Праця – це участь у Божому ділі творення. Якщо гідність праці має бути захищеною, це означає, що повинні шануватися фундаментальні права робітників, включаючи право на продуктивну працю і на справедливий та гідний заробіток».

За матеріалами: «Vatican News»

У Польщі вперше виграно суд проти вульгарної реклами

Донедавна вульгарні, сексистські реклами стикалося щонайбільше з негативними відгуками клієнтів і статтями в пресі. Тепер це може змінитися – принаймні, в Польщі. Нещодавно суд виніс прецедентний вирок: оштрафовано виробника енергетичного напою «Devil».

Жінка, що підводить голову, і чоловіча рука, що підтримує її підборіддя. Асоціація однозначна: ця жінка стоїть навколішки перед чоловіком. І рекламний слоган: «Вона вже знає, що за мить буде у неї в роті». Таку рекламу «Devil Energy Drink» розмістив на своєму Фейсбук-акаунті виробник – фірма «Waterius».

Спілка «Твоя справа» (STS) подала на фірму судовий позов в окружному суді Легніці, аргументуючи, що таке відсилання до орального сексу та опредметнення зображення жінки підриває моральність звичаїв. І STS виграла цю справу! Фірма має заплатити 60 тисяч злотих на користь фонду «Для Полонії», який опікується молоддю зі східних теренів, а також оплатити судові витрати і принести вибачення.

У польському законодавстві існує Закон про боротьбу з недобросовісною конкуренцією. Згідно зі ст.16 п.1, недобросовісна конкуренція – це, зокрема, реклама, що суперечить добрим звичаям і порушує гідність людини.

«Ми стали на захист виробників і споживачів, які ставляться до промоції чесно і креативно, не бажають вульгаризувати і сексуалізувати публічний простір. Провадячи свою діяльність,

вони не завжди мають можливості й час, щоби поборотися за це в суді. Від їхнього імені це робимо ми, бо ми не погоджуємося на зміст, який порушує моральні звичаї та гідність людини, без огляду на те, чи це стосується зображення чоловіка, чи жінки», – пояснює Ізабела Карська зі спілки «Твоя справа». Вона відзначає, що на тему плакату «Devil Energy Drink» однозначно негативно висловилася Рада реклами, яка зобов'язала фірму усунути це зображення, однак реакції не було. Реклама зникла лише після судового вироку, що був винесений у червні.

Спілка «Твоя справа» прийняла вирок у справі фірми «Waterius» як сигнал для інших виробників, які тепер будуть серйозніше й відповідальніше обирати рекламні стратегії. Це особливо важливе у випадку фірм, які скеровують свою продукцію до дітей та молоді, як це було з напоєм «Devil». Попередня практика показала, що реклама, яка порушує моральність звичаїв, не несе наслідків у вигляді достатніх санкцій. Це створює почуття безкарності, зауважує Ізабела Карська. Тепер ситуація може змінитися. STS планує наступні позови.

Спілка «Твоя справа» діє з 2008 року. Вона займається захистом дітей та молоді від надто легкого доступу до порнографії, а також очищенням публічного простору від проявів непристойності, сексуалізації та порушення добрих звичаїв у рекламі та мас-медіа.

CREDO, за «Aleteia»

Сестра Георгія: «Бажаю батькам християнам бути християнами!»

Освітньо - методичний
центр
ім. о. Юліана Дзеровича

м. Львів
пл. Святого Юра 5
+38 098 464 49 95
+38 067 254 01 25
dzherovych@gmail.com

Зі шкільних років завжди з переживанням очікуєш початку осені, адже це час, коли розпочинається навчання. Перед початком цьогорічного навчального року у багатьох львівських школах серед батьків часто виникала дискусія про необхідність предмету «християнська етика» у навчальному процесі. Про це та про нову українську школу поговорили із директором освітньо-методичного центру ім. о. Юліана Дзеровича, референтом у справах освіти і виховання Львівської архієпархії с. Георгією Припутницькою.

– Сестро Георгіє, розкажіть, будь ласка, чим займається референтура у справах освіти і виховання Львівської архієпархії?

– Це є праця Церкви у сфері шкільництва та освіти. Вона спочатку була пов'язана із катехизацією, але пізніше ми зрозуміли, що катехизація є більш внутрішньо церковна справа парафій. Натомість присутність у школі та співпраця із державними органами освіти має свій особливий спосіб співпраці. Референтура у справах освіти і виховання є «провідником» між Церквою і школою. Вона є містком взаємодопомоги та взаємної праці, щоби здійснювати місію Церкви у цій частині людського життя.

– З плином часу у нашій Церкві виник окремий напрямок шкільництва – католицький. Який він та чи присутній у загальноосвітніх школах?

– Слід зазначити, що спочатку у нашій архієпархії була лиш одна католицька школа; на сьогодні є вже вісім. Кожна католицька школа чи школа християнського спрямування – це школа, яка виконує весь державний компонент, але її діяльність спрямовуємо. Церква ділиться досвідом щодо формації особистості та виховання цінностей у людини. Не достатньо навчити людину, зробити її інформативно-обізнаним комп'ютером, але їй необхідно допомогти розвиватись гармонійно, всебічно. Католицька школа дбає не лише за розвиток інтелектуальної сфери людини, а й також духовної. Цим досвідом ми можемо ділитися також у загальноосвітніх школах, в особливий спосіб, через викладання предмету «Християнської етики».

– Сестро, чи така діяльність Церкви не суперечить українським державним законам?

– Часто українські закони про відділення Церкви та освіти трактують однобоко і прямолінійно. Згідно з законом, жодна Церква не має права втручатися в освітній процес у школі. Саме тому у школі Церква не проводить катехизації, а предмет «Християнської етики» є світським, який знайомить молоду особу із християнськими цінностями. Навіть більше – цей предмет веде людину до формації на цінностях, які є загальнолюдськими. Ось тут є та площина співпраці Церкви та Української держави.

Думаю, що наша держава зацікавлена у тому, щоб людина була щасливою та повністю могла реалізувати свої таланти.

Другим важливим моментом українських законів є те, що батьки мають право виховувати дітей згідно зі своїми традиціями, так само, як виховували їх, згідно з тими самими християнськими цінностями, і цього вимагати у школі. До слова, програма «Християнської етики» є сформована вчителями, педагогами та затверджена Міністерством освіти України.

– Які є сучасні виклики для батьків-християн у школі?

– Ви, напевно, маєте на увазі різні гендерні віяння, які є в суспільстві та проникають у шкільну освіту. Як діяти батькам, які вважають себе християнами? Перш за все, бажаю батькам-християнам бути християнами! Скільки не виховуй дитину, вона буде подібна до тебе, тому бажаю, щоб вони були радісними, щасливими християнами, котрі знають, люблять Бога і діляться Ним зі всіма. По-друге, батькам необхідно цікавитись, що дитина у школі вчить, чого її навчають та що пропонують. Християни-батьки мають поцікавитись, чи їх дитина вивчає «християнську етику» та на якому рівні. Якщо ж рівень вчителя не влаштовує, то зверніться до дирекції школи, щоб вона спрямувала цього педагога до нас або в УКУ на підвищення кваліфікації. Це все – у руках батьків, бо вони мають право вимагати у дирекції присутності такого предмету та належний його виклад. Проте, на жаль, більшість батьків не бачить різниці між навчанням у катехитичній школі при парафії та християнською етикою, тому не наполягають на присутності у шкільній програмі останньої. Маємо розуміти, що катехизація при парафії – це є навчання віри та поглиблення віри дитини. Натомість «християнська етика» – це є світський предмет, який розширює християнський світогляд дитини і вчить говорити дитину про її цінності у світський спосіб. Необхідно, щоб дитина була не тільки віруючою удома, а й могла у світі про це сказати.

– На вашу думку, наскільки вдалою є ідея нової української школи?

– Не впевнена, що цю ідею повністю втілять у життя, але вона є необхідна, бо не може освіта залишатися такою, як була 40 років тому. Світ міняється. Погляньмо – десять років тому ми не знали про смартфони, а сьогодні це – повсякденна річ у руках людини. Освіта так само має змінюватись, і тому зараз треба робити спроби реформ в освіті. Бачу багато позитиву у тих підходах, які пропонує нова українська школа. До речі, в нашій християнській школі св. Софії такі підходи до навчання діють від початку 2001 року, а також в деяких львівських школах. Надіюся, що ці реформи, також допоможуть підняти у суспільстві

статус вчителя. Сподіваюсь, що у цій реформі стосовно нової української школи не забудуть про новий статус вчителя, який має бути людиною сформованою, духовною та прагне постійної формації, а ми, як церковна організація, зможемо у цьому допомогти. Ми завжди готові вийти на заклик та допомогти.

– Сестро, які завдання має Освітньо-методичний центр ім. о. Юліана Дзеровича?

– Цей центр пропонує для вчителів багато навчальних програм, семінарів, міні-курсів від Церкви, які були затребувані в християнській спільноті педагогів. Він виник як відповідь на потребу, яка була серед вчительської спільноти м. Львова, яка була спрагла на духовну підтримку Церкви. Необхідною була така річ, як саморозвиток і самопізнання та психологічні тренінги для вчителів, які організовує освітньо-методичний центр.

– Сестро, які Ви маєте плани до здійснення у найближчому майбутньому?

– На сьогоднішній день ми звершуємо служіння у двох основних напрямках – це католицьке шкільництво та вчителі християнської етики. На майбутнє хочемо мати ще один напрямок: це духовно-особистісна формація вчителя загальноосвітньої школи.

Ми вже маємо декілька модульних програм, які передбачають навчання

вчителів, підвищення їх педагогічної кваліфікації. Ми також маємо програми, які допомагають їм боротися зі стресами, відновлювати свій психологічний стан та педагогічне вигорання. Цього року маємо курс про здоров'я дитини, на який хочемо запросити вчителів, медсестер і батьків. Сподіваюсь, що те, що ми запланували, здійснимо, а, може, і більше, якщо Бог допоможе.

Розмовляв о. Богдан Луковський

Кого варто брати за хрещених батьків?

Усі батьки бажать для своєї дитини лише найкращого. Тайною Хрищення розпочинається духовний шлях людини, коли вона позбавляється від тіні первородного гріха.

Без сумніву, ця подія має дуже велике значення. Не менш важливими є хрещені батьки, яке беруть участь в прийнятті Тайни і від імені дитини засвідчують її приналежність до Бога та Церкви.

Традиція брати хрещених батьків походить ще від часів перших християн: шойно охрищений потребував провідника, друга, наставника, який допомагав би глибше пізнавати християнську релігію.

Роль хрещених батьків не змінилась до сьогодні. Чи змінилась?

Батьки забезпечують виховання дитини, вона виростає, очевидно, і без хрещених батьків. Тож у чому

полягає їх завдання?

Будьмо відверті, що сьогодні це виглядає здебільшого так: привітати з іменами і днем народження. Саме тому хрещених батьків обирають часто суто з меркантильних міркувань. Але цього не варто робити.

Хрещеними мають бути ті люди, які є практикуючими християнами, які ходять до церкви і живуть духовним життям. Часто можна почути: я не ходжу до церкви, але буду добрим хрещеним батьком. Чи так воно? Ні, зовсім не так.

Духовні батьки мають бути духовними порадиниками, жити належним християнським життям і звернути увагу рідним батькам свого хрещеника, якщо вони занедбують духовний розвиток дитини. Вони мають бути тими, до кого можна буде прийти за порадою.

Саме таким мав бути

першорядний критерій вибору хрещених, а не те, чи зможуть вони добре обдаровувати.

Батьки, які христять дитину, мають обов'язок молитися за неї і бути добрими друзями, а ще – прикладом добрих християн. Бо діти завжди вчать на прикладах.

Хрещені мають бачитись зі своїми дітьми точно не двічі на рік: мусить бути спілкування, зацікавлення, стосунки, спільна участь у Літургіях. Не подарунки, а духовний супровід!

Якщо ви задумаетесь над вибором хрещених батьків – подумайте про те, чи є ці люди активними християнами і чи зможуть вони допомогти вашій дитині знайти і пізнати Бога тоді, коли навіть вам це буде не під силу.

*Тетяна Трачук,
за матеріалами:
«Воскресіння. Живе Радіо»*

Важкі питання: щоденне причащення

– Чи можна приймати Святе Причасття щодня? Адже потрібно причащатися за-
вжди з чистою совістю, а таких випадків, напевно, не може бути.

– Незважаючи на деякі течії і спотворення, Церква завжди рекомендувала часте,
навіть щоденне причащення.

В Середні віки св. Тома Аквінський стверджував: «Євхаристія – це духовна їжа,
і так само, як ми щодня харчуємося тілесною їжею, похвально харчуватися кожен
день і цим Таїнством».

В енцикліці «Mediator Dei» Папа Пій XII пише: «Зрошувати в душах, ввірених
вашому піклуванню, ревне і ненаситне бажання приймати Ісуса Христа. Нехай ваше
учительство заповнить вітари дітьми і молоддю, які жертвують Божественному
Спасителю свою чистоту і свій ентузіазм. Нехай до нього приступають подружжя,
щоб, насичені святою їжею і завдяки їй, могли виховувати ввірене їм потомство в
мудрості й любові Ісуса Христа. Нехай приступають і працюючі для куштування
ефективної й бездоганної їжі, що освіжить їх сили ... Нарешті, зберіть всіх людей всіх
станів і «переконайте прийти» (Лк. 14, 23), бо це є хліб життя, якого потребують усі».

Повчання «Eucharisticum mysterium» Священної конгрегації обрядів (1967) гово-
рить: «Очевидно, що Пресвята Євхаристія, яка приймається регулярно або щодня,
зміцнює єдність з Христом, рясніше насичує духовне життя, сильніше озброює
душу чеснотою і дає тому, хто причащається, більш надійну запоруку вічного
блаженства. Тому настоятелі парафій, сповідники і проповідники покликані часто
і ревно вмовляти християнський народ вдаватися до настільки благочестивого і
рятівного жесту».

У свою чергу, святий Іван Павло II в посланні «Dominicae Cenaе» стверджував:
«Не слід забувати, що Євхаристія, трапеза Хліба Господнього, – це безперервне
запрошення, про що свідчить літургійна відозва священнослужителя «Esse Agnus
Dei! Beati qui ad cenam Agni vocati sunt», – а також текст євангельської притчі про
запрошених на весілля. Пам'ятаймо, що в цій притчі багато хто відмовляється від
запрошення, виправдовуючись різними обставинами».

Вірно, як зауважує автор питання, – ми повинні причащатися з чистою совістю,
але кожен день ми порушуємо цю умову. Однак совість можна очистити різними
способами. Якщо у нас на душі звичайні гріхи, то досить акту покаяння, який ви-
мовляється на початку. Якщо ж ми усвідомлюємо, що у нас на душі тяжкий гріх, то
потрібно приступити до Таїнства Покаяння. Святий Дух говорить устами апостола
Павла: «Тому хто буде їсти хліб або пити чашу Господню недостойно, буде винний
за тіло і кров Господню. Хай, отже, кожний випробує себе самого і тоді їсть цей
хліб і п'є цю чашу. Бо той, хто їсть і п'є, не розрізняючи Господнього тіла, суд собі
їсть і п'є. Ось чому у вас багато недужих та хворих, а чимало й умирають» (1 Кор.
11, 27-30).

На жаль, в наш час багато приступають до Святого Причасття, не випробувавши
ретельно свою совість і не висповідавшись. В цьому випадку мова йде про знеці-
нення (якщо не сказати наругу) Таїнства Євхаристії.

Джерело: vaticannews.va

Про що шкодують люди наприкінці життя?

Бронні Вер, медсестра з Австралії, протягом декількох років працювала у відділенні паліативної терапії, піклуючись про пацієнтів в останні 12 тижнів їхнього життя. Під час цієї роботи вона записала п'ять головних пунктів жалю вмираючих людей:

1. Шкода, що у мене не вистачило мужності залишатися вірним собі, а не жити так, як від мене цього чекали інші.
2. Шкода, що я занадто багато працював.
3. Шкода, що мені бракувало сміливості відверто висловлювати свої почуття.
4. Шкода, що я так мало спілкувався з друзями.
5. Шкода, що я не дозволяв собі бути щасливим.

Ми сьогодні прокинулись і у нас ще є час зробити висновки для себе та змінити своє життя. Не марнуймо його!

Джерело:

«Духовно-психологічна порада»

Що відбувається, коли людина проклинає чи матюкається?

«Благословляйте тих, які вас проклинають, молитесь за тих, що вас зневажають» (Лк. 6, 28).

«Кажу бо вам: За кожне пусте слово, яке скажуть люди, – дадуть відповідь судного дня за нього. Бо за словами твоїми будеш виправданий і за словами твоїми будеш засуджений» (Мт. 12, 36-37).

Слово – це не будь-яка звукова енергія. Це символічна дійсність, яка несе сама в собі, об'єднує в собі реальність, яка виражається. Слово, що промовляє святе ім'я Ісуса, приносить присутність Ісуса. Слово благословення приносить із самим собою благословення. І слова прокляття, матюки, якими ми зловмисно проклинаємо, лаємо, – не є пустим звуком (flatus vocis) і мають свої жахливі наслідки.

Ніхто, абсолютно ніхто не повинен проклинати, матюкатися. Хто проклинає, матюкається, той стає інструментом диявола. А прокляття – це не говорити лише зле, або говорити про когось погано, що є гріхом; по суті це засудити когось або щось до знищення. Прокляття, матюки є тяжким гріхом.

Проклинати, матюкатися – це так, ніби плювати вгору. Першим, хто страждає від цього зла, є той, хто це робить. Прокляття, матюки – це плід серця, далекого від Бога. Немає ніякого виправдання для

віруючої людини, навіть якщо в світі є всі підстави для того, щоб вона могла проклинати.

Святий апостол Яків повчає у своєму листі: «Язык, вміщений серед наших членів, бруднить усе тіло й запалює круг нашого існування, запалений і сам вогнем пекельним... Ним ми благословляємо Бога й Отця, і ним проклинаємо людей, що створені на подобу Божу. З тих самих уст виходить благословення і прокляття. Не слід, брати мої, щоб це так було. Хіба криниця з одного джерела б'є солодким і гірким? Хіба смоківниця, брати мої, може родити маслини, або виноград смокви? Ані солонець води солодкої не може дати! (Як. 3, 6; 9-12).

Тому справа є зрозумілою та простою: як джерело не може дати одночасно прісну і солону воду, так само віруюча людина не може благословити Бога, а потім проклинати ближнього. Коли християнин має Бога у своїй душі та серці, він живиться Богом у Причастті та роздумує над Його Словом вночі і вдень, неможливо, щоби з його уст виходили прокляття та матюки, оскільки уста промовляють з повноти серця (пор. Мт. 12, 34).

ієрм. Даниїл Дербаль, ЧСВВ

ЗАГАЛЬНОЦЕРКОВНИЙ РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЦЕНТР "НАЗАРЕТ"

ДОПОМОГА ЗАЛЕЖНИМ ВІД АЛКОГОЛЮ, НАРКОТИКІВ ТА АЗАРТНИХ ІГОР

ПРОГРАМА ЗРЦ "НАЗАРЕТ" БАЗУЄТЬСЯ НА МОДЕЛІ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СПІЛЬНОТИ ТА ВКЛЮЧАЄ В СЕБЕ ТАКІ ЕЛЕМЕНТИ:

- ▶ ПРОГРАМА "12 КРОКІВ"
- ▶ ГРУПОВА ТА ІНДИВІДУАЛЬНА ПСИХОТЕРАПІЯ
- ▶ ДУХОВНЕ ЗРОСТАННЯ
- ▶ ФОРМУВАННЯ НОВИХ ЦІННОСТЕЙ
- ▶ АКТИВНИЙ ВІДПОЧИНОК
- ▶ СІМЕЙНА ТЕРАПІЯ
- ▶ ПРАЦЯ З РІДНИМИ

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ:

TEL: 0 (99) 661 66 78

TEL: 0 (63) 554 87 78

TEL: 0 (67) 679 05 06

E-MAIL: RC.NAZARET@UKR.NET

WWW.NAZARET.ORG.UA

ТАКІ ОЧЕВИДНІ ЧИННИКИ ЯК ІЗОЛЯЦІЯ ВІД ПАТОЛОГІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА, ЗДОБУТТЯ НЕОБХІДНОГО ДОСВІДУ І НАДБАННЯ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК, НОВІ ЗНАЙОМСТВА, ПОСТІЙНА ПІДТРИМКА, МОЖЛИВІСТЬ ПРОДОВЖЕННЯ НАВЧАННЯ ПІСЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ КУРСУ – Є ВЕЛИЧЕЗНОЮ ПЕРЕВАГОЮ ЗРЦ "НАЗАРЕТ"

Зустрітися з Богом

Одного разу молодий хлопчина захотів зустрітися з Богом. Він розумів, що подорож буде довгою, а тому вирішив скласти речі у валізу, поклавши туди шоколадні батончики та шість пляшок напою, і відразу ж відправився в дорогу.

Коли він пройшов близько трьох кварталів, то зустрів стару жінку. Вона сиділа в парку, спостерігаючи за голубами. Хлопчик сів поруч із нею і відкрив свою валізу. Він збирався попити, але, придивившись до старенької, помітив, що вона виглядає голодною. Не роздумуючи, хлопчик запропонував їй шоколадний батончик.

Вона з вдячністю прийняла його і посмінулася. Її усмішка була такою ніжною, що хлопчику захотілося знову її побачити, тому він вирішив запропонувати їй ще й свій напій. І вона посмінулася йому знову. Хлопчик був захоплений!

Вони сиділи так увесь день, посміхаючись одне одному, але не промовили жодного слова. Коли стемніло, хлопчик зрозумів, що втомився. Він встав, але перш, ніж піти, наблизився до старенької і міцно обійняв її, а вона у відповідь знову подарувала йому щирю посмішку.

Коли він прийшов додому, його мати була здивована, побачивши, яке у нього радісне обличчя. Вона запитала його: «Чим ти сьогодні займався? Що тебе так ошчасливило?» Він відповів: «Я обідав з Богом». А перш ніж його мати щось промовила, він додав: «Знаєш... У неї – найкрасивіша посмішка, яку я коли-не-

будь бачив!»

Тим часом жінка похилого віку, теж сяючи від радості, повернулася до себе додому. Її син був приголомшений сяючим обличчям матері і запитав: «Мамо, що ти сьогодні робила? Ти виглядаєш такою щасливою!» Вона ж відповіла: «Я їла тістечка у парку з Богом». Однак, перш ніж її син зміг щось сказати, вона дала: «Ти знаєш, він набагато молодший, ніж я думала».

Люди занадто часто недооцінюють силу дотику, посмішки, доброго слова, чесного комплімента, або будь-який інший прояв турботи. А це все може кардинально змінити наше життя на краще! Люди приходять у наше життя з різних причин. Деякі – на день, деякі – на місяць, а деякі – на все життя. Обіймайте усіх однаково!

40-річчя священства – о. Богдан САВЧУК (08.10)

25-річчя священства – о. Володимир МАРУШЕЧКО (24.10)

25-річчя священства – о. Юрій ШАЛАМАГА (24.10)

20-річчя священства – о. Ігор МИЛЯНИЧ (11.10)

20-річчя священства – о. Михайло РОЗПЕНДОВСЬКИЙ (11.10)

15-річчя священства – о. Роман ЛАБІНСЬКИЙ (05.10)

10-річчя священства – о. Андрій ГРИБ (05.10)

5-річчя священства – о. Володимир БІЛАН (07.10)

60-річчя уродин – о. Микола БАЛУХ (22.10)

50-річчя уродин – о. Теодор ЧАБАЛА (26.10)

45-річчя уродин – о. Богдан ГНАТІВ (15.10)

40-річчя уродин – о. Тарас ФІТЬО (02.10)

40-річчя уродин – о. Тарас МИЛЯН (08.10)

40-річчя уродин – о. Василь УРБАНОВИЧ (18.10)

**ПАЛОМНИЦТВО
НА ЧЕСТЬ ЙОСАФАТА КУНЦЕВИЧА**

09.11-15.11.2018

ВАТИКАН РИМ ВЕНЕЦІЯ АСИЖ ПАДУЯ

ДУХІВНИК: О. ПАВЛО ЦВЬОК

Свідоцтво про реєстрацію
КВ 4266

При передруку матеріалів
посилання на газету «МЕТА» обов'язкове!

головний редактор:
о. Богдан ЛУКОВСЬКИЙ,
Заступник редактора:
Олена КУНИНЕЦЬ
літературний редактор
Святослав СМУК,
більше редактор і технічний редактор
Вячеслав ЧИЖЕВСЬКИЙ.

Відгуки та пропозиції надсилайте
на адресу:
площа св. Юра, 5, м. Львів,
Україна, 79000,
тел. +38(032) 233-40-73;
e-mail: meta Ugcc@gmail.com
meta Ugcc@ukr.net
http://www.meta-ugcc-lviv.com

Редакція залишає за собою право скорочувати і
редагувати матеріали. За достовірність фактів відпо-
відає автор.

Рекламні оголошення приймаються вичитаними і
відредагованими рекламодавцем.
Матеріали не рецензуються і не повертаються. Ре-
дакція може не поділяти думку автора.

Друк: ПрАТ «Видавничий Дім «Високий Замок»
Тираж: 5000 примірників, Замовл. № _____